

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1932

Dobre knjige

Janez Jalen: *Bratje*; drama v štirih dejanjih. Založila Družba sv. Mohorja, tiskala Mohorjeva tiskarna v Celju. Cena: broširan izvod (za učenje vlog) za ude Din 15.— za neude Din 20.—, v platno vezan Din 21.— za ude, Din 28.— za neude.

Za »Domom« in »Srenjo« je napisal Jalen dramo »Bratje«. Problem, ki ga tu rešuje, je spet problem Trate: rešimo dom, rešimo grudo. »Če so ves svet narobe obrnili, midva postaviva Trato spet na prav, če Bog da, tako hoče Tine, ki mu je vojska pobrala mlade macesne — sinove. In njegova nevesta pritrdi: »Zivljenje rada dam, samo, da zraste nov rod fantov na Trati«. To je v jedru osnovna misel drame. Dejanje se vrši tik po vojski, ko je treba iti reševat Koroško. Ob tem razpletu pa se pokažejo značaji idealisti, ki so pripravljene vse žrtvovati za dom v širšem pomenu, in buržnji, prvaki, ki hočejo voditi, a nočejo žrtvovati, hočejo le dobivati in nočejo nič dajati. V drami je ostro želo na povojne razmere naperjeno. Drama je zato čisto sodobna, zelo živa, in bo močno učinkovala, kjerkoli bo igrana.

Narodno gledališče v Ljubljani jo pripravlja za vprizoritev. Prepričani smo, da pojde tudi preko vseh ljudskih odrov po Sloveniji.

Otrok v predšolski dobi. Spisal otroški zdravnik dr. B. Dragaš. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. Natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Mohorjeve knjižnice zv. 47. Str. 276. Cena za ude broš. izv. Din 33.—, v platno vez. Din 42.—, za neude broš. Din 44.—, vez. Din 56.—.

Pričujočo knjigo bi prav za prav lahko nazvali: telesna in duševna higiena otroka od 1. do 7. leta. To knjigo je narekovala avtorju lastna skušnja in časovna potreba. Otrok v predšolski dobi je tisto drevesce, ki začne bujno poganjati svoje mladike iz telesnih sil in iz duševnih zmožnosti. Koliko starši, ki niso poučeni, lahko zakrive ob najbolj ljubljenu otroku; zakrive ob njegovem telesnem razvoju in ob duševni rasti. Zato smo prepričani, da bo ta knjiga kakor vsakdanji kruh za vse starše, ki imajo otroke v tej dobi razvoja.

Če le na kratko označimo vsebino knjige, bo lahko vsaka mati spoznala, kako važna in praktična je. — Avtor govori najprej o razvoju in ustroju duše in telesa predšolskega otroka. Prav vse obravnava: težo, rast, krvotok, govor, jecljanje, seksualno higijeno otroka itd. Odtod preide k prehrani, navaja napake, nered, uči, kaj in kako naj jedo, da bodo zdravi in dostojni. Potem opisuje otrokovo obleko, sobo, posteljo; govori o zdravstvenem vzgojeslovju (igrače, risanje, silanice) in daje nasvete za neposlušne, za nervozne otroke. Tudi letoviščem posveča svoje poglavje in razpravlja o kaznih, tudi o

trpinčenju otrok. Važna so zadnja poglavja o prvi pomoči in o domači lekarni. Celo vzorec dnevnega reda za takega otroka je pridejan. — Ze samo to, površno povzete razprave v knjigi dovolj dokazujejo njeno potrebnost in praktičnost. Pa je še posebno hvale vredno, da je knjiga napisana brez zvite učenosti; preprosta je, jasna, za vsako mater lahko umljiva.

Če se omenimo, da je v knjigi okrog 40 podob, ki so večinoma ročne risbe in so jasna ponazoritev koristnih navodil pri vzgoji, potem je razlogov dovolj, da je ne bo zlepa skrbne matere, ki ne bi segla po tej knjigi.

Ozka vrata. A. Gide - B. Vodusek. Prevod iz francosčine. Jugoslovanske knjigarne Leposlovna knjižnica 1931. Cena broš. Din 35, vez. Din 40. V uvodu je knjigi zapisan moto iz sv. Luke 13, 24: Prizadevajte si, da vstopite skozi ozka vrata. Pod vplivom teh besed se razvija mlada, lepa, idealna ljubezen med Jérôme-om in Alisso, ki se ji pod vplivom gornjih besed končno odpove. Po čistosti linij in svoji dramatični napetosti spada ta knjiga med najlepša in najpretrajnejša dela ne samo v francoski ampak v svetovni literaturi. Vigrednicam zelo priporočamo.

Ptiček z dvema kljunčkoma. Spisal Mirko Kuncič. Izdala Jugoslovanska knjigarna, mladinska knjižnica, 1932. Cena vez. Din 36 broš. Din 26. — Vsebinska je daljša pravljica o Terezinki, ki je imela ptička z dvema kljunčkoma in nekaj pesmic. Vse je zelo posrečeno kot otroško čtivo. Kdor je svojim malim kupil že 1. zvezek »Najdenček Jocek« in 2. zvezek »Za židano voljo«, ta bo gotovo tudi kupil imenovani 3. zvezek zlasti še, ker se pisatelj kot »Kotičkov striček« vsako nedeljo otrokom iznova predstavlja s svojim prikupljivim kramljanjem.

Črtice. F. Ksaver Meško. Cirilova knjižnica 68. zv. Izdala in založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru 1931. — Izbrane črtice, ki so izhajale v Slov. Gospodarju; petero jih je: Njiva. Crna smrt. Drama izza davnih dni. Slovenske gorice. Marija Magdalena. Zivljenje, trpljenje, borba in smrt, vse je zapisano tu s krepkim naglasom in v lepem jeziku. Vse Vigrednice, ki tako rade čitajo Meška, si bodo lepo knjižico gotovo oskrbele za svojo domačo knjižnico. Dobe jo poleg v mariborski tudi v ljubljanskih knjigarnah.

Od duše do duše. Lippert - Dora Vodnik. Prevod iz nemščine. Jugoslovanske knjigarne Leposlovna knjižnica 1931. Cena broš. Din 40, vez. Din 45. — Ta knjiga, tako bogata odgovorov in tolmačenj zlasti iz duhovnega življenja, bo vsakteri Vigrednici, ki se količark bavi s svojo duhovnostjo, izredno prav prišla; saj v slovensčini doslej nismo še imeli podobne, kaj šele take knjige.

(Nadaljevanje na 3. strani ovoja.)

Mira Golobičeva:

Sličice iz materinstva.

1. Starčka.

U levi kraj drevoreda, kjer čepi v smrečju samotna klop, prideta vsak dan starček in starica gledat drobne siničice.

Nikdar se jima ni uresničila želja, da bi dobila sina ali hčer. Sama sta ostala z uvelim hrepenenjem. In sleherni dan, ko solnce toneva, zakleneta vrt in brez besed kreneta v ono smer. Tam že čakajo tičice, njuni otročiči, ki sta jih našla pod stare dni...

Na kolena jima zlete in zobljejo beli kruhek.

In obraza dveh starih otrok se blaženo ožarita, kakor da je božja ljubezen kanila na nju. In božata tičice po mehkem perju: »Mirca, Metka, Tinka... same punčke imava, pa Bog da vsaj to! Nekateri zakoni ostanejo brez božjega sadu. Pa skrbeti bova morala za doto, za ženine, da ne bodo ostale same te najine punčke; ne smeva umreti prej...«

Za roke se držita in smehljata neskončno srečno, kakor pač oče in mati v družbi dobrih otrok.

Tičice so se najedle, naigrale in odletele...

Starčka sta se zavedla: prinesla sta ljubezni siničicam, ker je tudi njun zakon brez sadu...

Tesno sta se prislonila drug k drugemu, zagledala se v večerno zarjo in nista rekla besede več...

2. Belka.

Strašno imam rada piščančke.

Pred leti je mama nasadila Belko in vsak dan sem čakala, kdaj bodo drobni kljunčki začivkali. Tiho in zvesto je sedela ko dobra mamica. Ni trenila z očmi, ni dala glasu, čeprav sem jo zvala z najbolj ljubečimi imeni.

Neko jutro pa sem vrisnila: »Mama, pišče!«

Belka je nežno vzdignila belo pišče in ga prenesla na tla. In že je skrbno iskala zrno za svoje dete... Pri tem je čisto pozabila na gnezdo; mama ji je morala vzeti pišče, da se je vrnila. In tako se je zgodilo ob vsakem novem rojstvu. Zakaj Belka je nad vsakim glasom pod seboj vztrepetala, kakor da jo kliče glas izpod srca...

Toliko nežne ljubezni še nisem videla pri živali.

Petnajst žoltih kljunčkov je čivkalo okrog svoje mamice. Kamorkoli jo je nesla ljubezen za male, da jim najde črvičkov, je drobilo krdelce za njo. Eno samo ni ubralo svoje poti.

Pa Belkin glas je nenadoma oslabel, nič več tako sočno ni zvala.

Mama je dognala, da se ji jezik suši...

Počasi, na živem telesu.

Ni več zobala, ni več pila. Kakor podsekana se je nagnila na eno stran. In vendar ni nehala iskati zrn za drobne kljunčke. Samo perje je še hodilo in kokalo.

Kok, kok...

Z grede na tvalo. Pa zopet nazaj. Postala je, oči so se ji zaprle; piščančki so začudeno pogledali in čivknili. Stresla se je in zibala naprej. Tri dni se je branila smrti radi petnajstih kljunčkov...

Neko jutro sem jo našla na gredi, stisnjeno v kupček perja, izpod katerega so jo drobni piščančki žalostno zvali...

Takrat sem zajokala kakor za človekom...

3. Sprehod.

Šla sem z možem v nedeljskem popoldnevu na Rožnik, kjer še vse po molitvi in pesmi nedeljni diši. Človek je umolknil, ne more se več meniti z Bogom; drevo in grm in zemlja in kamen pa še molijo. Tja kreneva tako rada!

Na samotni klopi sedi štiridesetletna.

Obraz ji je razoran in nima kaplje krvi. Oči ji gledajo zgubljeno, brez žara, brez misli pred se. Bog ve, kod potujejo.

Zdrami se, vzame iz torbice rdeč svinčnik in piše... In vzame črn svinčnik in piše... Piše po ustnicah, piše po licih, piše po obrvih. Okorne in težke lise se ji vlečejo po obrazu, kakor je pač težka in okorna njena izdelana roka.

Dekletce, ki stoji ob njej in zvedavo spremlja svinčnik, vpraša:

»Mamica, kaj pišeš?«

»Mamica, kaj?«

»Mamica!«

Troje glasov, troje drobnih dušic, ki še niso videle tega sveta.

Nič se ni zbegala, odveč so ji tri glavice, zato nima očesa za nje.

»Molčite in gledajte ljudi!«

Otroci so se zagledali v veverico, ki je vsa oguljena pletla gnezdo med smrečnimi vejami. Skrbno in srečno za zarod, ki ga čaka...

Pozabili so na mater, ki piše na obrazu pismo ljudem, mrzlim in nesničnim.

Zakaj, o Bog, Oče naš, daješ otroke ljudem, ki jih ne ljubijo in jih ne daš ljudem, ki bi umrli zanje?

Odpusti, Oče, Modri, Ti veš vse...

Pota, po katerih naj hodi tvoj otrok, hodi ti, mati naprej, sicer bo otrok hodil po negotovih in krivih potih.

Ave Marija!

Prosto iz nemščine P. E. B.

Zborna deklamacija za praznično proslavo.

Zastor. Zadaj godba. — Zastor se dvigne. Na sredi oltarček Matere božje. — Okrog stoji 10 mladenk. V rokah imajo prižgane sveče ali svetiljke. (Tudi lampijončke ali pa šopke in zelenje — naravnih ali narejenih rož.) — Enajsta mladenka stoji zadaj spočetka, ali pa pride pozneje.

Vse: Zdrava, Marija.

Prva: Zdrava, Marija! — O, Marija, pozdrávljena!

V raju bilä si obljubljena...

Štirideset rodov je hranilo resnico:

»Pride Zveličar — in Mati njegova ljubljenà,
 Bog bo obudil močno ženó — Devico...« —
 — Štirideset Gospodu zvestih rodov
 je leglo k počitku, tedaj pa je čas
 ob statvah Ti stkal obléko živoljénja; —
 zaglédala mati je tvoja obráz,
 ki ž njega lije sladkóst — blagoslov,
 kot s plodnega pólja v sijaju zorénja,
 vsa blažena Te je pozdravila:
 »O ljubljena, obljubljena,
 brezmadežna moja hčérka, pozdravljena!
 Zdrava, Marija!

Vse: Milosti polna.

Druga: Milosti polna... Milosti polna si Ti!
 — Kràj tvojega pota kralj David stoji,
 in Salomon pesem visoko prepeva,
 od daleč mu tvoja podoba žari,
 od daljnih zvezd trepeče, odmeva,
 proroki veselo naznanjajo Te:
 »Prišla bo — Devica!« — »O, hčérka kraljeva!« —
 »Deviško spočela bo...« — V duhu Te zrè
 zavéze davne evangelist — Izaija...
 V Tebi je Davidova pesem oživéla,
 Najvišji v Tebi živi, o Marija,
 Ti lilija, ki bo na vék cvetéla,
 Ti roža — vrtnica nebeškega poljá,
 Beséda božjo si sprejela,
 nevesta čista svetega Duhá,
 o cvétka duhovna, milosti polna! —

Vse: Gospód s Teboj.

Tretja: Gospód s Tebój! —
 Najvišjega Sin — otrok je tvoj.
 Najlépšo podobo v Tebi našla je — božja postava,
 zamisel božjo nosiš s seboj.
 Ljubezen božja je hotela v Tebi postati cvet,
 in Bistvo božje, — Solnca Večnega glava —
 Te je kot jutranjo zarjo poslalo na svet...
 — In v božji svetlobi gledáš Bogá — —
 Iz tvojih beséd, še slajših kot med,
 nam govori božja ljubav, ljubav nebá,
 in Bog se na tvojem obrazu smehljá,
 On, Oče, Sin in Duh svetosti, ženin tvoj,
 Troedini Bog, Gospod s Teboj! — — —

Vse: Blágoslovljéna Ti med ženámi.

Četrta: Blágoslovljéna Ti med ženámi! —
 Odličnost proo dal je Večni Tebi sámí,
 odličnost dvojno dal Gospod
 edini Tebi je izmed hčérá
 Adámovih... Izjemna pot! —
 Najprva stvar si vsemogóčnega Bogá!
 Spočéta brez mádežá,
 brez želá izvornega...! — — —
 (Mé smo cvétke za bodóčnost zasajéne
 in cvétni lističi umró, da more sad pognáti
 rastlina — — O! — Vse devíce razen Têbe édine éne
 vedó in čutijo: »deklištvó, z Bogom!«, ako hočem dáti
 živoljenje bitju novemu, — otroku prava rodna máti...)*
 Ah, Ti, Prelépa, Ti edina si obénem máti in devíca,
 Ti, v raju prvim staršem obljubljena močna žena,
 Ti, z najvišjim Sadom obložéna cvétlica,
 o Marija, kakó si blágoslovljéna! — —
 Zdaj sije v časno dolino, na kràj solzá,
 in pozdravlja naj nebeški žarek dveh zvezdá:

* Verzi, ki so v oklepaju, se lahko izpuste.

»devišтво, materinstvo, v Tebi posvečeno« — —
Za vzore vsako žensko boljše zglede tvoj dvoiga, dramti,
človeštvu dal Te Večni je edino eno:
Blágoslovljena Ti med ženámi! —

Vse: In blágoslovljen
sád tvojega telésa.

Peta: In blágoslovljen
sád tvojega telesa! —
O, prva vseh blaženih žen!
— Sveti strah srcé pretresa:
(čudo žívljenja — skrivnost učlovečenja...!)

Velik Gospod je, neskončno visok,
zdaj pa je tudi človeški otrok,
hoče po Tebi, Devica in Mati, milósti nam dati,
hoče nam dati nebésa...

Véčnost zaspéti v zémeljski čas,
Véčnost postane — otroški obráz! —
Bétlehem, Bétlehem, sladka skrivnost — —
Glej: Dete človeško in Božja Modróst...!
Prišel na svet je Gospod po daljnih pripravah —:
»Slava Bogú na višavah —!«
V duhu ángelsko petje poslušam... —:
»In na zemlji mir ljudem...«
»Prišel je Mesija...«
Po Tebi, o Marija! — —
— In dušam,

ki muči jih bréme izvirnega gréha,
zasije tolažba, nebeška utéha,
in sence peklénske bežijo...
»Kdor nóče —, ne bo pogubljen!«
Zveličarja — Jézusa angeli zró,
časté ga — in Mater deviško, Marijo,
— ki Dete poljublja, — pozdravlja nebó
in tudi mé, naj moli in poje srcé:
In blágoslovljen
sád tvojega telesa.

Vse (klečé): Jezus. — Jézus. —

Šesta: Jezus! — — (Božji Zveličar, ljubitelj devic!)
Duša — ali v tebi božja harfa zveni?!
Duša — ali se jočeš, v ljubezni zatopljena?!
Duša — ali poklékaš pred Gospoda vseh stvari,
duša — v milósti očiščena, krivde oproščena?! —
Ali si pripravljena na svete boje?! —

Vse: Jezus, glej, v žívljenju tvoje,
Jezus, čuj, ob smrtni uri tvoje,
tvoje smo in biti hočemo,
kvišku — k Tebi priti hočemo,
vsaka vékomaj naj Tebi poje! — —
(Odmor. — Glasba. — Vstanejo!)

Vse: Svéta Marija!

Sedma: Svéta Marija,
cvétka Marija!
V Kristu zasedrana tvoja svetósti,
V Duhu svetosti počiva tvoja blagósti...
O melodija
rajskih višin! —
— Milo Te venča Neskončnega Sin...

»Marija,« izrekel je angel nekoč:
»obséčila Tebe najvišja bo Moč«... —
— — »In Devici je bilò imé Marija« —
zapisal za nas je evangelist,
učenec Gospodov, vselej blag in čist...
— In Cérkev prápor tvoj razvija:
brezmadežna Marija!

Marija! — Strašno je satanu to imé! —
 Prečisto žensko imé, nebeški cvet,
 po volji Gospodovi ozarjaš svet...
 Poveličano imé je tvoje, o Marija,
 kreposti jasna harmonija! — —
 »Marija!« — veselo ozkrika srcé,
 kakó nam ljubo je imé
 kraljice rajske, Matere, Gospé! —
 »Marija!« — V nebesih in na zemlji doní:
 »O, višek veseljih stvari! — —
 Bodi pozdrávljena,
 vékomaj sláoljena,
 cvétká Marija,
 svéta Marija!« — — —

Vse: Mati božja! —

Osma: (Mati božja!
 Sladka veličina!
 O, Marija, Ti edina
 prav razumeš to
 razen večnega Bogá! —
 Mati božja...
 Dal najvišje je nebo!
 Tebi On, ki vse ravná...
 Mati božja
 in Devica blažena...)

Mati božja — priklanjajo se klasovi zlati,
 Mati božja — vsi izvoljeni strmé,
 Mati božja — čudovita Mati,
 vsi svetovi tiho Te časté... — — —
 Mati božja — o, skrivnost globoka,
 Mati božja — o, modrost visoka! —
 Mati božja in Devica —
 sladka je za nas resnica! — — —
 Mati — ni poslej brez matere otroka:
 Mati — tudi naša! — O sestré
 njej smo posoečene mé! —

(Mati božja — in zató obenem tudi naša,
 Kristus, božji Sin, po njej — naš brát,
 Kristus, vseh izvoljenih zaklad!...
 Ako človek hoče lé,
 v Kristu po Mariji je bogát...)

Mati moja! — kak v ljubezni zažari srcé!
 Vem, da vsaka izmed Vas z menoj soglaša,
 ako rečem: ena misel vseobsežna
 v dveh besedah vse pove:
 Mati božja — Mati moja!«)

Slava tvoja nedosežna,
 lilija, na veke nežna,
 o Marija, dviga vse žené; —
 le Neskončni mogel táko čast je dati:
 Božja Mati! — — —
 Mati božja! —

Vse: Prosi za nas, gréšnikè!

Deveta: Prosi za nas, gréšnikè!
 Prošnja ponižna nam iz srca vré...
 (Prósi za nás: izvirni greh je pustil želó
 poželjivosti, skušnjav in bojév vrélo...)

Prósi za nas: osebna krivda nas teži;
 prosi za nas: slabost brezmežna nas plaši;
 satan napada in zlobni svet,
 hočeta vzeti nam čédnosti cvet...

Satan trosi ljujko na božjo njivo,
včasih je tiger, včasih lisják — slepár! —
Ah, kako je človek grešna, slabotna stvar,
ah, kako je človek bitje omahljivo,
zemlja pa polna zmot in prevar! —
O, naj vstanemo v svetlobo iz temin,
po Tebi naj nam milostljivo bo Zveličar, tvoj Sin!
Naj nas očisti vseh pregréh,
naj nas opére vseh dušnih pég,
da srce bo naše svet oltar!
(O naj ne bomo peklù v zasméh!)

Vsak čas
naj prešinja nás
milosti žar! — — —
Iz duše globin
nam prošnja vrè:
»Prosi za nas, gréšnikè!«

Vse: Zdàj! —

Deseta: »Zdàj!« —
V času naj délamo za srečni ràj!
Zató pa »zdàj« v spomin
nam kliče »vekoma j!«
(Vsak trenotek se sproti ponudi nam:
»za véčnost, za dobra déla porabi me!«
»o ni vseeno, ali se trudiš ali pa ne!« —
Vsak trenotek obišče nás: porabi čàs!« —
Takó nam tiho spregovori in takoj odbeži...)

Vsak dan poklekne jutri na večno goró:
»glej, minejo časki, in nazaj jih več ne bo!« — — —
Vsak dan ob večnem plamenu zažari
in duši nemo govori:
»Val svetlobnega morjá —
to je vsak »sedàj« —:
(v času molíš, delaš in trpiš,
dà za vékomaj
tudi z lastnim trudom pridobiš
záse blagor dobrega Bogá! — — —
Ceni časke, ceni križ!
Ceni sproti — »zdaj!«)

O Marija, naša Mati,
dáj nam prav spoznati
časa vrédnost,
da bo skrb za čednost
zlata pot v neból! —
V milosti naj dnevi nam tekó
tiho kakor reka — — zdàj! —
Zdaj, Premila, čuvaj hčerke svoje
ko korakamo v živiljenja boje!
Zdàj! — — —

Vse: In ob naši smrtni uri!

Enajsta (nastopi iz ozadja in povzame):
In ob naši smrtni uri! —:
Jezzen satan se takrát razburi
radi naše véčne odločitve:
(sam s seboj govoril bo takrát:
»le še malo se potrudi,
da se zmanjša Kristusu — zaklád,
On bi dušo rešil rad,
ti pa skušáš zadnjikrát
bitje to,
kmalu konec preizkušnje bo!« —)

Naj nobena duša se ne čudi,
 če sovrág se za pogubo njeno trudi! — —
 Ura naše večne odločitve! ...
 O, Marija, prošnje vdane čuj, molitve,
 in usliši nas: ob uri hudi
 satana preženi, Máti,
 da ne zdrknemo v pogube noč!
 Pridi bednim na pomoč! — — —
 Jezus naj se nas usmili
 v skrajni stiski, v zadnji sili!
 K njemu nas, o dobra Máti,
 blágoóhli popeljáti!
 (V družbi ángela zaščitnika,
 da bo véčnost bláženà! —)

Amen! — Ah, nàj bo takó,
 sladka nám posest nebó! — — —
 O, pri Tebi vse veséle
 v rajski slavi bomo péle:
 Zdrava, Marija!

Vse: Ave, Mariá! Amen. — — —

(Glasba. — Zastor.)

Mati naša, kje si bila? Dolga tisočletja je svet klical samo: »Oče naš!«
 Zdaj, ko imamo tudi Tebe, zaupno kličemo: »Mati naša!«

Matko Krehč:

Pastir.

Novela.

(Nadaljevanje.)

Že od daleč je slišal Pavle veseli smeh žanjič in zategnjeni glas Gabrov, ki je priganjal vole. Obstal je na cesti ter gledal na njivo. Pet žanjič se je pipalo za zadnji snop pšenice. Kaj zgovorne so bile in vesele, zlasti tista škrbljava Jurjevka iz Ognjiškega kota. Vedno ji je tekel jezik in čeljust ji je migala neprestano. Drugega zanimivega itak ni bilo na njej kakor jezik, ki pa ji seveda ni služil v čast, še manj pa v korist. Nekateri so pravili, da ji je sam vražič izposodil to govorniško zmožnost, in res, Jurjevka je škodovala več z jezikom, kot devet pravdarskih doktorjev s svojimi zvijačami. Gabrovi so jo najeli le zato za žanjico, ker se je ponujala. Spodnja žanjica ali krajnica, je bila Dorniška Barba, priletno ženšče brez posebnih lastnosti, edino žeti je znala kakor malokatera. Poleg nje je mahala s srpom Štručeva Neža, ki se je ves dan prepirala s škrbasto Jurjevko. Tej je pa prav pridno pomagala Blažonova Katra z mnogimi dekliškimi izkušnjami. Na vdoru je žela domača hči Franica ter dajala s svojim molkom vsem žanjicam lep zgled, le da je niso posnemale. Franica se ni zmenila za prazne čenče klepetulj. Preslišala je vsako zabavljico in na rdečih ustnicah se ni prikazal škodoželjen nasmeh, kadar so zbadljive žanjice obsodile neprijatelja. Mirno je žela ter vezala snope z veliko ročnostjo. Njena vrsta je bila največja, dasiravno je žela na vdoru, kjer je slama pritlikava. Francko so poznali povsod kot marljivo dekle, ki je vsakemu ugajala, ne samo zaradi lepega obraza, temveč tudi zaradi duševnih krepostj. Sosednji fantje so se zelo zanimali za visokoraslo Francko, ter ji predrzno zrli v črne oči, a ona se jih je skrbno izogibala in se jim previdno umikala.

»Dober večer, Francka!« je pozdravil Pavle s prijaznim nasmehom.

»Bog daj, Pavle! Odkod pa ti?«

»S planine od ovc, saj veš, da sem Pogačnikov ovčar.«

»Pa bo nekaj posebnega, ti nas sicer jako redko obišeš.«

»Jaz? Glej, bolan sem in kot tak siten, sitneža pa nikjer ne marajo.«

»E, Pavle, ko bi bili vsi tako sitni kot ti, potem bi bilo prijetno na svetu.«

»Misliš?« Pavle se je nasmejal odkritosrčni deklici.

»No, vedno si nam bil ljub gost, samo redek.«

»Veš kaj, Francka? V ponedeljek pridi k nam s srpom na oves!«

»V ponedeljek? Čas imam, samo našega očeta še vprašaj!«

»Bom takoj — Hopla!« Spodrsnilo mu je, ko je hotel s ceste na njivo.

»Glej, nerodo, še pobil bi se na vsem lepem.«

»Slab si še od boleznii.«

»Res je, Francka; toda smešno se mi zdi, da sem tako neroden in slaboten. Škoda, da me niso potrdili k vojakom! Kakšno čast bi delal armadi s svojo močjo!«

»Nič se ne šali, ni manjkalo dosti, pa bi te zagrebli pod grudo in nikdar več bi ne hodil po Gabrovem.«

Pavle se je smejal; ugajala mu je odkritosrčnost in prijaznost Franckina. Spomnil se je časov, ko sta hodila skupaj v šolo. Pavle je vselej počakal, da je dospela mala Francka do Pogačnika in potem sta skupaj romala v oddaljeno šolo. Prav po otročje sta se pogovarjala in radovala nad vsem, kar jima je ugajalo. Iz tega občevanja se je izrcimila prijateljstvo, ki ni ponehalo niti v dolgih letih Pavletove odsotnosti.

»Glej, v dolini je že tema, hiteti moram. Z Bogom!«

Žanjice so pozele vso pšenico in se vesele podale domov k večerji. Pavle se je približal ozaram, kjer je Gaber pravkar prebrnil gare s pšenico.

»Dober večer, oče Gaber!« je pozdravil Pavle.

»Bog daj,« mu je odzdravil Gaber in stegnil žuljavo roko v pozdrav.

»Naš oče vas prosijo, da bi dali eno žanjico za ponedeljek; oves bomo želi.«

Gaber je nekoliko pomolčal ter medtem zmetal ostalo snopje z gar na kup.

»Znabiti pa pride, če le ne bo kaj navzkriž.«

»Oves je že zrel, zato oče hitijo.«

»Seveda je treba!«

»Lahko noč vsem,« je še voščil Pavle in urno odšel čez njivo na cesto.

»Bog daj,« so odvrnili trije: Gaber, njegov sin Joža in Podlesnikov Tonč, ki je zlagal stojé na lestvi snopje v kope.

»Čigav je pa ta?« je vprašal Podlesnikov.

»Ali ne veš? Pogačnikov pastir.«

»Imej koga drugega za norca! Tak — pa pastir!«

»Res, res — če ne verjameš, pa očeta pobaraj!«

Gaber je ravno zasukal vole na njivo, da gre po zadnje snopje.

»Oče Gaber, ali je res, kar pravi Joža?«

»Je; Pogačnikov pastir je in — sin!«

Čudno!« Tonču ni šlo v glavo. Videl je Pavleta, ki je bil v lice bled in suh kakor po hudi bolezni, a vendar moškega obnašanja. Pod nosom so mu poganjale brčice; iz oči mu je sijala odločnost in resnost. Le nekoliko močnejši bi moral biti, pa bi bila Tončeva sodba o njem najugodnejša.

»Veš kaj, Tonč? Ta Pogačnikov pastir je bojda bolj študiran, nego naš gospod župnik.«

»Bolj študiran? Ni mogoče!«

»Pa je! Že deset let je študiral; osem let v Mariboru in dve leti v Nemškem Gradcu. Tam je zbolel in komaj napol živ prišel lansko poletje

domov. Mislili so vsi, da bo umrl. Pogačnikovi so bili čisto iz sebe, tako so se bali zanj. Komaj je ušel smrti. Zdravnik mu je priporočal zdrav zrak; zato pa pase zdaj ovce, da mu ni treba čepeti doma.«

»Pa bi ga moral vendar kdaj videti; seveda iz druge fare sem, a pri vas sem bil že velikokrat.«

»Pavle pride redko k nam.« — Medtem je pripeljal Gaber snopje in je zvrnil h kopam.

»No, hvalu Bogu, zdaj sem gotov.«

»Midva pa še nisva, ker sem jaz tako počasen pri zlaganju.«

»Pa že ni res,« je hitro povzel besedo Joža. »Komaj dohajam s podajanjem.«

»Veliko boste namlatili letos,« je govoril Tonč.

»Komaj bi bilo; letos sem moral pšenico že kupiti.«

»Suša, suša; nekoliko se še letos pozna, da je bila lani suša. Pri nas smo našli manj kot druga leta, več pa ko lani.« Gaber je molčal ter pihal dim iz pipe.

»Ko zložita, pridita k večerji,« je zagodrnjal redkobesedni mož ter odšel z voli.

Korenjaški mož je več mislil, ko govoril. Prileten je že bil, kar so pričali lasje in brke, vendar se je lahko kosal pri moči z vsakim drvarjem. Obraz je bil kakor izklesan, vedno resen. V očeh se je brala neupogljiva volja, ki si jo je utrdil v strmini. Pri njem je veljala beseda kakor prisega in zaničeval je onega, ki je ni držal. Nekaj teh lastnosti je prešlo na sina Jožeta, ki je podajal Podlesnikovemu Tonču.

Šedemnajstletni mladenič je bil ljubljenec grčavega Gabra, ki je hotel vzgojiti sina za dobrega kmeta. S prijateljsko ljubeznijo se je oklenil Joža po letih starejšega Podlesnikovega Tonča, ker je v njem videl vzor močnega in pogumnega mladeniča.

Postaviti se je res znal ta Podlesnikov Tonč, ko je stopal v nedeljo s klobukom postrani v cerkev. V veselih in živih očeh se je skrivala lokavost. Obraz je bil vedno vesel, kar je lahko izpričal poreden nasmeh okrog močnih ustnic. Sploh je bil to lep in prikupljiv fant, le nekoliko lahkomisljen je bil, kar je pač podedoval po rajnem očetu, znanem veseljaku daleč na okoli.

Rajni Podlesnik je prevzel nezadolženo posestvo z razsežnimi planinami in z dobro obdelanim poljem. V začetku je dobro gospodaril, a nekoč je zašel v pivsko družbo, ki je veselega kmeta sprejela takoj v svojo sredo, ter ga pregovorila, da se je je oklenil. Doma seveda niso shajali z delom. Žena se je trudila in mučila, kolikor so ji pripuščale slabe moči, a izdalo ni mnogo. Podlesnik je lezel počasi v dolgove, za katere se veseljak niti zmenil ni. Žena je začela hirati od preobilega dela, otroci so hodili raztrgani okoli, prepuščeni večjidel samim sebi.

Najstarejši je bil Tonč, ki je že toliko dorastel, da je lahko pomagal materi pri gospodarstvu. Često je slišal njene tožbe o slabem gospodarstvu, o dolgovih in o nesrečni pijači. V mladem srcu se je nastanila skrb za dom, ki ga bo podedoval on, kakor je dejala mati. Zato je delal in se trudil v veliko tolažbo materi. S slabimi močmi sta se ustavljala vedno silnejšim valovom, ki bi ju bili podrli, ako ne bi posegel vmes Podlesnik sam s svojim žalostnim koncem. V pijanosti je pozimi domov grede zmrznil. V toliko se je stanje izboljšalo, da nihče od Podlesnikovih ni več popival in po nepotrebnem zapravljjal denarja. Nekaj posestva je vdova prodala in z izkupičkom zamašila najnadležnejše dolgove, a Tonču kot mlademu Podlesniku je ostalo še dokaj lepega sveta in vsa seča ob vrhu. Živine ni bilo mnogo v hlevu, število ovc se je znižalo na polovico; zato je dal Tonč en pašnik v najem.

Teško je gospodaril v začetku sredi upnikov, ki so prežali na Podlesnikovo zemljišče, kakor volkovi na ovco. Tonč se jih je uspešno otepal, do živega mu sicer niso mogli, a ovirali so ga pri gospodarstvu. Mati je umrla kmalu za svojim možem, dve hčeri sta šli služiti, ena je ostala doma za gospodinjo pri bratu Tonču, kakor tudi France, drugi Podlesnikov sin.

(Nadaljevanje.)

Materina ljubezen je najsvetejša ljubezen! Zemeljski jeziki so preslabi, angelski kori bi morali venomer peti: »Sveta, sveta, sveta je materina ljubezen.«

Venceslav Winkler:

Pismo materi.

*Tu je tako, da ne verujem v Boga
in moram zapirati vrata
pred lučjo Njegovo.*

*Ljudje so železni, ljudje so mogočni
in mislijo vedri z računarsko vero,
da sem v njihove akorde ubran.
Stojim kakor veter na nočnem križišču,
s peroti pozvanjam v vse štiri strani
in sem od silne praznote bolan.*

*Tu je tako,
da sem kakor v puščavi,
kakor v prepadih brez dna.
Če pride kaj brat ali sestra iz borbe,
vem, da me več ne spozna.*

*Odpusti, odpusti izgublencu,
izgublencu sredi puščav brez Boga! — —*

Mati razlaga otroku živiljenje drobnega žužka tako primerno, da otroci nikdar več take drobne živalce ne pohodijo.

Mati pripoveduje o cvetkah tako pobožno, da otroci v njih vidijo pisane lučce, ki se jih nikdar ne upajo ugasniti.

Irma:

Moji materi!

*Ti trudno tožna tiha in trpeča,
ose dni življenja in noči prečute,
Bogu vsa vdana, nemo govoreča
pri delu z njim vse ure in minute.
V naročje tvoje rož ni sula sreča:
pot trnja, muk in stisk in bede krute
hodila si kloneča in veneča,
ko darujoč se cvet rože osute.*

Mati je edina, samo ena in ni je slave, ne bogastva, ki bi odtehtalo eno samo toplo materino besedo, en sam njen pogled. Ljudje pravijo: »Za otrokov duševni razvoj je očetova ljubezen kot nekaka slaščica, materina mu je potrebna kot vsakdanji kruh.

Da! Mati! Mir, hrepenenje, ljubezen, odpoved, zvestoba je zapisano globoko v tvojem srcu.

Mati, zakaj si mnogokrat žalostna? Zakaj gledajo tvoje oči tako hrepeneče nekam v daljavo? Česa si želiš mnogokrat? Miru in počitka iščeš! Večkrat vidim tvoje roke kako ti trudne in prekrížane ležijo v naročju in zdi se mi, da je celo žiljenje, polno ljubezni, dela in žrtev napisano v njih, v teh gubah, ki so jih polne. Mnogo pripovedujejo te gube, mnogo lepega, četudi sta materina ljubezen in materina boleost tako blizu skupaj!

Edinka sem! Koliko je bilo treba delati, voditi in koliko je pomagalo to živo srebro v hiši! Toda tvojim rokam se je godilo prav tako kakor tvojemu srcu; čim bogatejše so bile, tem več sem zahtevala od njih. Da! Mati, bogate so tvoje roke! Pripravile so mi že skoraj živiljenjsko srečo, ker mi ne pomagajo samo k telesni rasti, nego me vodijo tiho in preprosto k Bogu. Tvoje roke so mi odgrnile zastor izpred svetih in nedoumljivih resnic, ki jih moje oči ne vidijo, a moje srce veruje, ker si jih verovala ti. Tako mirno me vodiš, mamica! Pod tvojim varstvom ne čutim ovir, a vendar se vedno zaupno oziram na tvojo vodečo roko. Tiho gnezdece mi ostanejo tvoje roke vedno, vse žiljenje, in če upehana od živiljenjske poti pohitim vanj: tu si spočijem in prijetno mi je!

Ko si mi nekoč zvečer napravila na čelo z roko križ, mi je bilo, kakor da je prišla nova moč v me, moč in gotovost!

Od samega dejanja in dela za me, so tvoje roke, o mati, že usahnile, uwele, toda leto za letom postajajo lepše, kajti v njih je zapisano vedno več ljubezni, skrbi in dela!

Mati, ti ne poznaš sebe! V tvojem srcu ni prostora za samoljublje, v njem je le ljubezen do mene!

In kolikokrat sem ti nehvaležna? Odpustila mi boš, saj tvoje srce se goji z odpuščenjem. »In kljub otročji nehvaležnosti,« je rekla Pavlina Pajkova, »je materina ljubezen najstanovitnejša ljubezen na svetu. Vse zemske ljubezni izginejo, izpuhtijo sčasoma, samo materina je neupogljiva, nepremagljiva!«

Ljubiš me! Če si zvečer jokala v času bolezní, sem jokala pritajeno tudi jaz. Boleli so me tvoji vzdihí in solze! Nikdar me nisi vprašala, zakaj jočem, temveč zrla si na me tako milo! — — —

Če kdo, so matere vredne naše ljubezni.

Vsakteri, ki nima več svoje ljubeče in skrbne matere, če bi ga kdo vprašal, česa si želi, kadar mu je najhuje, bi odgovoril: »Mater mi dajte!«

Če umrje otroku mati, je enkrat hudo; če jo izgubi velik otrok, je dvakrat hudo!

Spomin na mrtvo mater nam je kot angel varuh, ki nas varuje pred marsikatero zablodo, nas dvíga in čuva!

Mnogo je ljubezni na svetu, a najmočnejša je tvoja, o, mati!

P. Turnšek:

Moja mati.

Spominjam se otroških let, dobe svojega detinstva, ko sem živel breskrbno življenje srečnega otroka. Nisem poznal trpljenja za vsakdanji kruh, ki mi ga je rezala mati s poukom o hvaležnosti Bogu za dragoceni dar božji. Vso mladost mi je ožarjala njena ljubezen, tista velika ljubezen, ki mi je še danes skoro nedoumljiva. Ali morem razumeti, da mi je ona dala vse, prav vse, samo da bi osrečila svojega otroka? Še celo tedaj, kadar me je kaznovala, jo je bila sama dobrota in usmiljenje. Iz oči ji je sijala večnolepa materinska

ljubezen, odpuščajoča in darujoča na oltar naše sreče veliko žrtev odpovedi in ponižanja. Zavrgla je sama sebe samo zato, da je služila nam svojim otrokom, da nam je bila svetilnik, ki vodi po trnjevi poti trpljenja v večno življenje. In njena molitev, tiha in ponižna, njena vera v večno Resnico je bila trdnejša od vsega.

Ko sem bil v daljnih krajih ležal strt in bolan, sem čutil, o mati, tvojo ljubezen in molitev, kakor božajoč dih in balzam rešitve. V tistih trenutkih sem razumel tvoje tiho šepetanje molitve, ki se mi je sicer zdela tako vsakdanja. Šele v bolesti se odkrije človeku tista tajna materinske ljubezni, ki ljubi brezmejno in odpušča najhujše.

V mojih mladih letih, ko sem bil ministrant, si bila nekoč težko bolna. Na obrazu se ti je poznala huda bolezen in vendar si kljub hudemu trpljenju še molila za nas, svoje otroke. Ko sem bil v cerkvi pri sveti daritvi, sem prosil Vsemogočnega za tvoje zdravje. Morda je bila takrat uslišana moja molitev, molitev majhnega otroka, ki še ni poznal sence greha in še nisem bil pahnjen na pot krutega življenja, ali pa tvoja lastna molitev, mati, da si izprosiš samo sebe za nas, majhne otroke. In še mnogokrat vem, da je tvoja molitev in ljubezen bila tista moč, ki prestavlja gore in odpira srca ter izprosi največjo milost — večno srečo otroka.

Resnično, o mati, ko bi ne imela ničesar drugega, tvoja ljubezen in tvoja molitev te dela veliko in sveto v očeh tvojih otrok.

O materi pripoveduje pesem, kateri so vse vzeli: Mož je padel v vojni, hčer je pobrala bolezen, njen edinec pa, ves mlad, močan in poln upov, je odšel v svet. Nikoli ni slišala več o njem. V svoji kočici sedi in — trpi.

M. D.:

V svetem pričakovanju.

Iz dnevnika mlade mamice.

Za veliko, prelepo skrivnost vem...

Čudno, da ne morem biti več taka, kot sem bila — morda še pred mesecem dni. Ali sem sploh bila ženska? Ko so se mi od sreče pordečila lica, kadar sem izrekla pravilno, pa uničujočo sodbo; ko sem zahtevala, da se je svet vrtil prav za prav okrog mene in sem bila nesrečna, če sem za trenutek izginila iz središča; ko sploh nisem pomislila, da bi poleg mene še kdo drug smel biti deležen sreče, oboževanja... Zakaj je sedaj vse drugače? Prav lahko, lahko stopam preko trat in pred drobno cvetko — poprej bi rekla pred plevelom — bi se rada sklonila in jo zakrila z roko, samo, da bi je ne pohodila... Danes zjutraj pri obhajilni mizi sta mi pridrseli po licu dve solzi; bili sta le izraz prevelike sreče in hvaležnosti, za katero ne najdem besedi. Nebeški Gost me je pač moral razumeti, ko sem v svoji nemoči samo iskreno poljubila zakonski prstan na svoji levici.

Odslej z možem oba veva za sladko skrivnost. Sedaj je tako svetlo v najinih sobicah: nisva več sama, v vsaki najini misli je še nekdo z nama. Koliko ljubše so mi sedaj njegove ljubeznivosti! Saj ne sprejemam zase, to vse je za ono sladko, sladko bitje, na katero mislim vsak trenutek. Kadar mi mož doma odvzame težko breme, sem mu tako hvaležna; kadar opoldne ves zaskrbljen premišljuje, kje bi jaz najboljše počivala, se mu jaz samo smehljam, ker pač oba misliva nekaj lepšega; kadar mi s samotnih službenih potov

prinaša domov cvetja in sadja, tedaj tako želim, da bi mu s svojim poljubom mogla dati ono, česar najbolj želi: hitro mu zašepčem na uho: »Atek!«

Sladko, neimenovano pod mojim srcem, ali čutiš, kako te ljubim! Kako ne boš čutilo, ti težko pričakovano! Ali sanjam podnevi, ko hodim iz sobe v sobo, od dela do dela in mislim nate? Ali bdim ponoči, ko si vedno z menoj? Ali se smehljaš svoji neumni mamici, ki hodi mimo izložb in izbira igračke za svojega ljubčka? Ali boš punčka? Najlepšo punčko ti bom kupila. Ali boš fantek? Moj fantek bo jahal konjiča in bo imel opasano sabljico in puško čez ramo in njegova mamica bo klečala ob konjiču na tleh in bo gugala konjiča. Ne, ne, moj otročiček ne bo imel nič igrač; moje dete bo ležalo v posteljici in mamica se bo sklanjala nad njim in drug drugemu bosta gledala v oči in se smehljala.

Dete v meni, ali veš, kako je tvoja mamica srečna? Ko sem sama doma, se pogovarjam s teboj in štejem: dva meseca še, šest tednov, trideset dni samo še. Da bi te že skoraj objela, da bi te že mogla pritisniti nase! — Ne, ne, dete, ne hiti tako zelo! Samo sedaj si resnično moje, ko ne želiš in ne moreš nikamor od mene. Ali nama ni dobro, ko romava skozi božjo naravo in naju Bog obsiplje s svojimi dobrotami; ali čutiš, kako toplo naju greje solnčece; ali ljubiš z menoj drobne cvetke, te prelepe tvoje sestrice; slišiš ptičke, ki pojo v grmovju? — Dete moje, vse to naj bo tebi v pozdrav!

Pravijo, da je zginila moja lepota; čudijo se, kako se še morem smehljati, ko bi morala koprniti strahu pred ono strašno uro... Kako naj jim dopovem! Ali ne znajo brati v mojih očeh o prevelikem blaženstvu, za katero bi bile vsake besede premalo izbrane; ali ni v mojih trudnih korakih nekaj kraljevskega: slajša od mirtinega venca je nevidna težka krona materinstva.

Rože na oknih so se razcvele in čakajo; mehko postлана zibelka stoji v izbi in čaka; čas se je dopolnil in nestrpna sem: moje dete, pridi!

Žena, ki ji je Bog položil na srce uganko otroškega življenja, sladko in malo, naj skrbi zanj, kakor, da bi bil Jezušček sam, ona pa bodi kakor Marija.

Breza na hribu.

Lahko, da je to pravljica, lahko, da ni. Časi so bridki in zagrnjeni s tolikimi zavesami, da človek komaj spozna, kaj je prav in kaj ni. Ampak, da je živela mati in da je imela sina, to ni nič čudnega. In da je mati umrla in je sin ostal sam, še manj. Zmeraj se tako zgodi. Sin pozabi na bridkosti, stisne zobe in živi, kakor je ukazano: V potu svojega obraza boš jedel kruh.

Bil je torej človek, ki je izgubil mater in z materjo še dom. Domovina je lepa in tesna. Za berače in za učenjake nima kruha. Zato gredo v svet, ki jih sprejema z odprtimi rokami. Tudi človek brez doma je odšel. Na hribu je stal in jemal slovo od dekleta.

»France, ostani!« ga je prosilo.

Bil je temen in zamišljen. Videl je dolino z belimi hišami. Med hišami so cveteli vrtovi. Bele ceste, cerkve, sama lepota in dobrot.

»Kje naj ostanem?« se je zganil.

Pogledalo je še dekle v dolino.

Vas, lepa vas. Tam so sami gruntarji. Za hlapca? Ne, France noče biti hlapec. Na žagi na koncu vasi? Še tiste, kar jih dela, bodo zapodili. V strmem bregu nad vasjo. Tam varujejo bajtarji svoj krompir in zelje.

»Kje naj ostanem?« se je nasmehnil France.

»Ostani!« je gledalo dekle obupno.

Molčal je. Sonce je sijalo v dva mlada obraza in na brezo, pri kateri sta stala.

»Poglej, ta breza!« je šepetalo dekle. »Dokler bo rasla, te bom čakala.« Začudil se je, potem se je toplo nasmehnil in jo poljubil.

To menda ni pravljica, ker se zmeraj tako zgodi.

Potem je blodil po svetu.

Delal je v mestu. Stroji, dim, železo. Tam ne more človek sanjati o brezah. Predaleč so. France je sanjal. Šel je po cesti. Popoldanska vročina mu je upogibala glavo, naslonil se je na zid, omahnil bi. Pred seboj je zagledal zelen grič z belo brezo, nasmehnil se je in šel naprej.

Zašel je k morju. Prenašal je tovore. Hrbet se mu je razširil, roke so postale trde, samo misel na brezo na hribu je bila še zmeraj mehka in topla.

Dolgo leto je ugaslo.

Odromal je čez morje.

Potapljal se je v množici, kričal z njo, vihtel palico, kladivo in kramp, če je pa zatisnil oči, je videl belo brezo. S šepetajočo brezo v duši je hodil mimo beznic in zapuščenih ljudi. Stradal je in sanjal. Prosjal je in veroval.

Dve leti sta umrli.

Potem je prišla pomlad, lepa pomlad.

To je že vse kot pravljica.

Tuj človek se je vrnil v vas in ga niso spoznali. Izmučeno lice z zamišljenimi očmi je iskalo znanih obrazov. Na velikem dvorišču je ugledalo dekleta.

Tukaj se pravljica naenkrat konča.

Tako navadna je ta zgodba, tako vsakdanja.

To bi še lahko povedal, da je France šel na hrib in posekal brezo. Vrgel jo je na cesto in niti vzdihnil ni, ko je pala v prah.

Saj je itak vseeno.

Potem je vsega konec. Morda je šel v Ameriko, morda kam drugam. Izgubil se je. Ko pa breza ni rasla več.

Hudo je, če človek nima doma...

Morob Agard:

Mati Materi.

*Pred Tabo, najslajša Mati,
klečim
in v solzah vročih, o Mati,
drhtim.
Glej, moje dete v zmotah trpi.
Reši ga, reši, Marija, Ti!*

M. Herbert:

Ljubljen biti . . .

Novela.

(Nadaljevanje.)

Rodnigove mladosti pa ni mogla prinesiti nazaj nobena izprememba; pač se je držal morebiti za troho bolj pokonci, in so bile njegove geste bolj elastične, njegovo oko jasneje, toda globokih potez življenjskih izkušenj in onih, ki sta jih dolga molčečnost in težko duševno delo zarisala v njegov obraz, ni mogla niti mehka roka ljubezni zabrisati. In tako je bilo nasprotje med obema prav v tem trenutku še bolj izrazito.

Toda Riharda je ljubila te poteze, te gube, kajti poznala je zgodovino njihovega početka, ljubila je to resnobo v očeh ta, večkrat jezno zaprta usta, to vedno večkrat se pojavljajočo utrujenost. Vse globoko razumevanje in sočutje žene se je v njej zbudilo ter jo usposobilo, za ljubljenega zemljo izpremeniti v paradiz. Vse njeno bistvo je bilo širokogrudnost in vdanost; nič bi jine bilo težko storiti zanj. V kratkih tednih, odkar sta živela skupaj se je tako popolnoma vživela v njegove navade in potrebe, kakor, da bi bile njene lastne; njegova popolna sreča je bila njena popolna sreča.

Ker sta bila Rodnig in Riharda umetnostno razpoložena in umetnostno čuteča človeka, jima je to potovanje nudilo neizrečeno veliko užitka. V globoki tišini sta v mesečnih večerih hodila po zamrlih cestah Verone in sta opazovala krasne spomenike z umetniško izvežbanimi očmi. Roko v roki sta stala pred njimi in se zamislila v daljno preteklost. V mračnih cerkvah, ki so bile vse napolnjene s toskansko umetnostjo, sta stala in po mračnih hodnikih sta hodila, kjer so stari spomeniki pripovedovali o pozabljenem življenju. Stroga umetnost Florence je vplivala na njuni duši, mehka lepota milanske šole pa na njune čute in nehote sta obstala pred Ticianom, Pavlom Veronezem in Giambelijem.

Rodnig in Riharda sta poznala Benetke že od prej. Toda nikdar se jima ni zdela ta sanjava in bogata lepota tako čudovita kakor zdaj, ko sta s podvojeno močjo sreče in ljubezni vse to gledala, doživljala, uživala. Rodnig je sprejemal te vtise vse bolj mirno, kakor pa Riharda, ki so jo vse prevzele lepote barv. Njeno vroče navdušenje, njena domišljija, ki je vse lepo in dragoceno znala še pozlatiti, je gorela v mladostnem ognju poleg njega in mu je ogrevala njegovo že nekoliko otrplo srce. O, in kako je bila vesela, da ga je smela ogrevati! Vse mu je hotela prinesiti nazaj: mladost, veselje, vero v človeka. S svojim močnim srcem se je vživela vanj, da je tako rekoč svoje srce slišala utripati v njegovem. In ni vedela več, ali misli s svojimi ali njegovimi mislimi.

Včasih je gledala iz gondole ali raz most v vodo modrih lagun in si je mislila: »Da, to je resnična sreča in če tudi ni trajna, vsaj spoznala sem jo.«

Včasih, že zdaj ji je šinilo spoznanje v srce, da pač ona vse bolj živi zanj, kot pa on zanj, da njenega morebitnega razpoloženja on niti ne opazi, dočim je ona od njegovega povsem odvisna. Že takoj prve dni je spoznala njegov umetniški okus, njegove najljubše slike in umetnine sploh, dočim se njemu ni zdelo vredno, da bi se zanimal za njene.

Ko ji je nekega dne ves v občudovanju razlagal Ticianovo Assunto, ga je iznenadila s kopijo te slike. Ko pa ga je prosila, da bi ji kupil podobno sliko sv. Katarine, je nato čisto pozabil in pristavil: »O, taki izdatki podraže brez potrebe taka-le potovanja.« Ta neprikrita odkritosrčnost jo je pogrela zlasti, ko se je spomnila na njegove dragocene zbirke doma, toda ni se izdala, da ne bi prišlo do prepira. Roding je bil pač eden izmed onih mož, ki imajo popolno brezželje za najboljšo lastnost svoje žene. Riharda pa je šla in kupila sliko sama. Ko pa je nesla sliko domov, ji je nehote prišla misel, da je bila to pač ena izmed onih rož, ki si jih je želela iz ljubezni, pa ji ni bila dana. Druge, lepše in ugodnejše prilike so ju potem zopet zbližale. Tako sta sedela zvečer na balkonu svojega stanovanja v hotelu Bauer, dočim so lepe Benetke, zavite v plašč luči in sanje svojih melodij, ležale v objemu morja in so ponosne ladje iz tujih dežel vozile po Kanalu in je mehki zvon pri Sv. Marku pozvanjal večerni Ave. Tedaj ji je njen mož čital Danteja, Byrona, Longfellowa, ali lepi opis Benetk Gabriela D'Annunzija, ali tudi iz Shakespeara in je duša Benetk ležala pred njima v vsej svoji lepoti. V takih urah so molčale vse želje in Riharda je bila ponosna na svojega moža.

»Ali pa ne boš nekega dne pogrešala svoje prostosti in svobode?« je vprašal nekega dne Rodnig Rihardo, ko sta bila na Lidu.

Mlada žena je začudeno pogledala svojega moža.

»Ljubezen je prav za prav sama prostost,« je rekla. »Drug sva prešla v drugega, da so tvoje želje moje in moje tvoje.«

»Toda življenje ni tako preprosta stvar, otrok; ne moremo v njem sanjati nebeških sanj. Pa bodo prišle tudi še stvari, ko se bo treba podvreči.«

Nehote je spustila njegovo roko. Ton njegovih besed jo je bolj užalil kot besede same.

»Ali sem ti kdaj pokazala, da hočem ravnati samostojno?« je vprašala in solze so ji privrele iz oči.

»To je stvar principa!« je odgovoril hladno in začel pripovedovati od mozaikov sv. Marka. Najrajši je govoril o neosebni stvareh, kadar je slutil, da ne harmonirata. Toda Riharda je bila resnično užaljena.

»Mozaiki pri sv. Marku so mi v tem trenutku popolnoma postranski,« je rekla razburjeno. »Jasno ti vendar mora biti, da se nisi oženil z nezrelim otrokom, ampak da imaš enako vrednega človeka poleg sebe. Ali ne čutiš, da te razumem, kakor da sem tvoj drugi jaz in da o suženski vdanosti že zaradi tega ne more biti govora?«

»A vendar morejo nastopiti slučaj, kjer bo moral moj razum in ne tvoje srce odločevati. In v tem sem vendar nad teboj.«

»Da,« je odgovorila nekoliko grenko, »to priznavam.«

Kadar je bil Rodnig razdražen, mu je bilo posebno veselje, če je mogel druge jeziti. Riharda je to danes prvič občutila, prvič ji je pokazal svojo malenkostno stran. Vsedla se je na bližnjo klop in roke so ji omahnile v naročje, ko je rekla: »Nikdar bi ti ne mogla kaj tako trdega reči; vedé in hotoma bi te nikoli ne ranila in to še brez vsakega vzroka.«

Rodnig pa je imel svoj vzrok. Ujezilo ga je tedaj, ko je sliko kupila brez njegovega pristanka in šele danes je našel priliko, da je to pokazal. Bil je eden izmed mnogih, ki kako stvar dolgo nosijo s seboj. Da je Rihardo to bolelo, njega ni omililo; če bi bila njegovo pikrost sprejela s smehom, bi bil

mного bolj zadovoljen. Toda zanjo je bila ljubezen do tega moža največji dogodek njenega življenja in ničesar, kar je bilo s tem v zvezi, ni smatrala za malenkost.

Morje se je prav ta trenutek pokazalo v vsej svoji lepoti. Višnjevi, prozorni valčki, se je zdelo, da nosijo srebrne in zlate kronice; prav tako višnjevo, zlato in srebrno je stalo nad njimi nebo.

Riharda je zaprla oči. Ta lepota jo je bolela. Vsa ta krasota se ji je zdela ta hip mrzla in brez duše, ker je bila sama užaljena in nesrečna.

»Krasen pogled!« je rekel Roding, da bi prekinil tišino.

Riharda ni odgovorila, njuni duši prvič nista bili skupaj.

»Premagaj se, otrok!« je rekel Rodnig, »in ne bodi muhasta!«

Niti na misel mu ni prišlo, da je bil on muhast.

Vnovič ga je Riharda začudeno pogledala; zdel se ji je popoln tujec, te strani pri njem ni poznala. Pa tudi Rodnigu ni bilo prijetno. Sovražil je vsako občutljivost, ker je spadal k ljudem, ki od drugih vedno pričakujejo, da jim ničesar ne zamerijo.

»Občutljivost je vedno znak pomanjkanja samopremage,« si je mislil, »menil sem, da je Riharda v tem oziru izjema, a ne bo tako.«

In zazdelo se mu je, da je bil on razžaljen in zato se je zavil v molk. Tako se nista razgovorila o tej zadevi, ampak sta med obedom govorila le najpotrebnejše.

Toda ta stvar je povzročila Rihardi noč brez spanja. Kakor pred veliko uganko je stala. Ali je bil ta trdi mož oni, ki ji je tako sveto prisegal ljubezen? Ali je mogoče, da se kdo tako malenkostno obnaša proti človeku, ki ga ljubi?

»Ljubezen je žrtev,« si je mislila Riharda, »on, mislim, da ni zmožen zame najmanjše žrtve.«

Ta misel ji je stiskala srce. Prvič je zaslutila, da morebiti ona velika, vse obsegajoča, skoro nadzemska ljubezen sploh ne eksistira, da je vso svojo mladost živela v teh sanjah.

»Treba je ljudi vzeti, kakršni so,« tako se glasi banalen svet. Toda tisti, ki ga ljubimo, mora biti kakor bi mi radi, zato pa je on edini.

Lepo jutro, ki sta ga prebila med umetnimi zakladi dožve palače sredi očarljivih krasot italijanskih mojstrov, je pregnalo oblake in sence. Zopet sta stala roko v roki na balkonu in gledala čudovite krasote. Ne eden, ne drugi se ni dotaknil včerajšnjega dogodka, Riharda, da ne bi vzbudila starih bolečin, Rodnig pa, ker se mu je zdelo tako bolj pametno. Toda pevajoče občutje sreče zadnjega tedna se ni pojavilo pri Rihardi nič več: solnčni smehljaj je z njenega obraza izginil.

Rodnig tega ni opazil; prijazna je bila in to mu je zadostovalo. Slab opazovalec ljudi je vendar bil.

Potem sta sedela na Markovem trgu. Južna glasba je polnila trg in zavijala pisano množico zdaj v mehke, zdaj v strastne akorde. Bila je ura sreče. In Rodnig je nehote prijel Rihardo za roko. Njeno oko se je obrnilo do njegovega obraza in ves izraz v njem ji je povedal, da je ves njen, kolikor je pač mogoče, da postane človek drugega last. Ta izraz v obrazu je povzročil, da je Riharda pozabila na zadnjo grenkobo prejšnjega dne. Saj pozabljamo še težje in večje prestopke, če resnično ljubimo.

Še enkrat se je dotaknila krona sreče njenega čela, bolje rečeno krona one kratke in boleče zmote, ki jo ljudje imenujemo srečo.

Ko sta se na večer tega dne vrnila v hotel, je Rihardo čakalo pismo in brzovav. Zelo se je začudila. Tako se je vživela v ljubezen do svojega moža, da je opustila vsako korespondenco. Nihče razen njega ni bil deležen njenega zanimanja. Vse svoje premoženje je zastavila na eno številko. Saj pa tudi ni

imela nikogar na svetu, ki bi se mu vdala z vso ljubeznijo, dokler ni spoznala Rodniga.

Hitro je odprla brzojav, a roka ji je omahnila v naročje.

»Lerch & Blackson sta napovedala konkurz. Lerch se je ustrelil, Blackson je izginil, pasiva presega za nekaj milijonov aktiva.«

Riharda je prebledela; to poročilo je pomenilo izgubo največjega dela njenega premoženja, od katerega je bila odvisna, in ki ji je omogočalo popolno neodvisnost. Če tega premoženja ne bi imela, ne bi nikoli postala Rodnigova žena, kajti, da bi morala biti odvisna od človeka, pa naj bi ji bil tudi najljubši, v gmotnem ozirju, to se ji je zdelo nemogoče. Morebiti je bil to napačni ponos, toda bil je globoko vkoreninjen v njej. Ni mogla razumeti onih žen, ki puste, da možje delajo zanje.

(Dalje prih.)

Vsak otrok se mi zdi, kakor dragocena škatlica, v kateri so dragulji iz večnosti. Mati pogleda dragulje in zažari od sreče. In kadarkoli najde kaj lepega doma, na travniku ali v gozdu, vselej tisto lepo položi v to škatlico k večnim stvarim, ki jih je že Bog prej vanjo položil.

Viki R.:

Spomini bolne hčere.

Sama! Krog in krog mene lepota krasnega dne! Skozi okno mi prinaša rahel pomladni vetrič mili vonj vrtnega cvetja. Vsepovsod krasota majniških dni. A v mojem srcu? Ni sreče, ni cvetja. Zakaj je moja duša, ki ji cvete najlepša pomlad mladosti, žalostna? Zakaj se ne raduje tako, kot se jih raduje tisoče in tisoče mojih let?

Mladost, ti zlata zarja vsakega življenja, zakaj ne žariš tudi meni v tisti svetlobi kot neštetim po širnem svetu? Toliko sladkih upov in nad sem stavila nate, a ti? Na pot, ki je navadno posuta le s cvetjem, si mi nasula samo trnja, ki skeli in vbada v srce.

Mladost, druge vodiš po širnih potih sreče, mene pehaš v obup, nemi boleti, trajni nesreči v naročje. Vsak pogled v cvetočo naravo je nov spomin moje uničene sreče. In vendar čutim v sebi moč, da bom premagala bolešt, ki mi objema srce že leta in leta.

Kdo je videl v mojo trpečo dušo, ki je želela sočutja, tolažbe in iskala ljubezni? Kdo je z enim ljubečim pogledom pregnal temne misli iz mojega obupanega srca? Ali nisi bila to ti, zlata moja mati, ki tožiš nad mojo nesrečo, ti, ki v tihi noči dvigaš svoje misli k ljubemu Bogu, ter sklepaš od dela izmučene roke in prosiš, prosiš vroče in prisrčno, za moje izgubljeno zdravje in srečo? O mamica!

Vem, da čutiš z menoj, kakor nihče na širnem svetu, da si ti prva, ki nosiš v mano moje gorje. Zato ti hvala, o mati, hvala tisočera!

Mati! Vendar ti veš, da posvečam svojo ljubezen tudi njim, ki me s tabo vred spremljajo na moji trnjevi poti. Njim, ki jim je moje trpljenje živa slika, kako varljiva je sreča, v katero tako slepo zaupa toliko src.

Mati je le dobrotā in ljubezen.

Kar daje mati svojemu otroku iz svojega zlatega srca in svoje tihe preprostosti, je tako nesebično, tako čisto, tako neskaljeno, kakor voda gozdnega studenca.

Ko so padale snežinke . . .

Toplo nam je bilo v kupeju. Lica so nam bila rdeča in razgreta. Zunaj pa je naletaval sneg. Vedno večji kosmi so padali na zemljo, ki je bila že vsa odeta v belo oblačilo. Skozi rosne šipe so nas pozdravljale ljubke in skromne kraške koč. Naši pogledi so šli še tja v daljavo, kjer so samevali smrekovi gozdovi. Sama božična drevesca so bila tam, ki so se šibila pod belo snežno težo. O, kako krasen si, gozd, v zimi, v snegu in v mrazu!

V kupeju je zastokal otroški glas. Blizu mene je sedela mlada mati s tri-letno hčerko v naročju. Deklica je bila silno šibka in nežna, le oči so ji bile čudovito velike in resne. V bolnici je bila. Celo oprsje je imela v gipsu, da bi se ji telesce izravnalo. Nežno je držala mati deklico v naročju in jo ljubeče stiskala k sebi. Saj ni videla tri tedne svojega otroka in to je dosti dolga ločitev za mater, ki ljubi. In sedaj pelje svoje dete domov, tja daleč, daleč do skrajne meje naše domovine. Prejšnji dan je bila prehodila 8 ur in danes jo čaka še težja pot. Pa se ji ne pozna utrujenost, lica so ji sveža in oči polne zadovoljstva, ki prihaja iz ljubezni. Saj pelje sedaj svoje dete domov v revno pa toplo kočico.

Sočutno so jo vpraševali potniki, kako bo nadaljevala svojo pot, ko nima voza. Z bolnim otrokom in s kupom prtljage vendar ne more peš dalje; saj se bliža večer in snežinke neprestano padajo na zemljo, njena pot je pa še tako silno dolga in samotna. Zresnile so se lepe oči mlade matere — solza se ji je utrnila iz njih in polzela po mladem licu, ustna pa so ji poljubila otroka, za katerega je že toliko pretrpela. Pa se ni ustrašila ne pota, ne noči, ne teže, ki jo bo nosila tja daleč, daleč v čabransko kotlino. Hotela je biti doma še nocojšnji večer — saj so se v dalji že oglašali zvonovi in oznanjali ljudem, da je prišel v domove drugi sveti večer.

O, s kakšnimi žrtvami je združena materina ljubezen, kako lahko ji je vse trpljenje še tedaj, ko skoro umira od teže bridkosti. Ko človek misli, da ni več izhoda — njeno srce še najde pot, da reši svoje dete.

Bili smo na cilju. Izpraznili smo avto in šli s svojci v tople domove.

Mlada mati pa je šla s svojim otrokom v temno daljo, v sneženo noč.

Ves večer so mi misli uhajale na njo, ki je šla po visoko zameteni cesti z otrokom v naročju svojo grenko in težko pot. Sneg ji je padal na lica in jih hladil — drobna otroška glavica ji je počivala na prsih. Morebiti ji je kanila solza iz oči, solza trpljenja in ljubezni.

Temna je bila noč, samotna njena pot, snežinke pa so tiho padale . . . in vsenaokrog so peli zvonovi svojo drugo svetonočno pesem.

Materina ljubezen pa je romala svojo dolgo pot tja daleč v noč, v sneg, v kraško burjo do svoje skromne koč. In jo bo romala do konca svojega življenja, saj materina ljubezen je neizčrpna in njeno žrtvovanje nima meje, nima konca.

Mati nosi nebesa v svojih rokah.

Albina Z.:

Ena izmed najboljših . . .

Tini Zatlerjevi v slovo.

Predobra si bila, predrobna in prenežna, da bi mogla dolgo hoditi po tej strmi poti in ostrem kamenju življenja.

Že dolgo smo slutili in se bali, da bo Tvoje šibko telo onemoglo mnogo prežgodaj. Te slutnje — žal — so postale resnica.

Skrivnostno tiho so se onidan trgale snežinke, tako mehke in bele, kakor Tvoja duša. — A v naše duše je legla trpkost.

Jeli to mogoče, da si se ločila od nas?!

Da! Votlo bobnenje zemlje na Tvojo krsto, nas je prepričalo, da je Vsemogočni utrgal lepi cvet iz revnega zemskega vrta in ga presadil v nebeškega, kjer bo dalje cvetel in krasil rajske livade.

Si vedela naša ljubljena Tini — ko si odhajala — kako težko, težko bo nam, Tvoji dobri mamici in sestricam, brez Tebe?

Toda — Najvišji Te je zaželel in mi, ko klonemo v žalosti ob zasneženi mrzli gomili, nemo šepetamo: »Zgodi se Tvoja volja!«

On, ki je poznal Tvoje, kot solnce čisto življenje, Ti je tisočero poplačal Tvoje trpljenje, katero si prenašala z junaško mirnostjo.

Kako nam je bilo ob Tvojem odhodu — to je vedel samo On, a v tolažbo nam je, da je to samo začasno slovo in da prav kmalu pridemo za Teboj.

Mati nikoli ne vpraša, če jo bo otrok pač ljubil in ji poročal njeno dobroto. Taka je, kakor studenec, ki nudi hladno vodo vsakemu, kdor je potrebuje.

Venceslav Winkler:

Zadnji.

(Iz »Dvanajstih apostolov matere Korenovke«)

Nazadnje ni treba, da bi bil človek hudoben, ko naredi komu krivico. Največ se jih zgodi mimogrede, tako narahlo, da se jih niti opazi ne. Prav nič se ne pozna, da je spet ena krvava rana več na trdnem telesu še bolj trdnega življenja.

Rekli so:

»Tale bo ostal doma.«

Do štirinajstega leta je res ostal. Še takrat je bil ves v zemlji: Blodil je po polju, izgubljal se v gozdu, samo doma ga ni bilo. Korenovka je molčala.

Sploh ni dosti govorila. Danes so besede drage.

Samo molila je verno vsak večer:

»Tale bo ostal doma, doma — — —«

Bajta je rasla v breg. Kdor je šel po stezi mimo nje, je pohitel, kakor bi se bal, da se ne bo zvrnila nanj.

Ampak zadnji mora ostati doma.

Šel je k dvajsetemu. Delal je na žagi. Bil je vesel in je zmeraj pel, zmeraj eno, o tistem presladkem vincu in zelenem gričku. Bala se je zanj. Tri krčme so med potjo. Prva je Mejačeva. Tam so zaklali Franceta, najstarejšega. Druga je Cekinarjeva. Tja ne pojde. Pregosposki so. Ampak tretja. Tretja je Krajčeva. Tam so dekleta, tri sestre, tri — — —

»Bog ga varuj!« vzdihuje Korenka.

Večer se spreletava od griča do griča. Najmlajšega ni. Tineta ni. Večer raste v noč. Črna dolina je polna mor. Fantje pojo.

»Tine, Tine,« prosi Korenovka.

Zmeraj lepše pojejo. Razločno se čuje Tinetov glas. Zdajle je zavriskal. Pred Krajcem stoje.

»Tine, Tine!«

* * *

Žaga molči.

Skladišče se je izpraznilo. Za ograjo ležijo visoki kupi desk. Sirena se ne čuje več. Kmetje ne vozijo krceljev.

Žaga stoji.

»Tine?«

»Pravijo, da je svet velik...«

Korenovka vzdrhti. Saj ni še tako hudo. Bajta je majhna. Njivica je ozka, toda čez zimo bosta lahko oba živela. Ko pride pomlad —

»— — svet je velik.«

Naj bo. Saj pomlad je še daleč.

Tine gleda po njivah, popravlja okoli bajte. Lepo se vidi v dolino, posebno takole v jesenskem soncu. Kdo bi si mislil.

Vseeno je dolgčas. Dva, tri dni že, teden dni je pa že večnost, težka večnost.

* * *

»Tine, kod hodiš?«

Tine molči.

Korenovka tudi. Mati mora molčati, če sin ne govori.

Tine prebira knjige.

Prebira, prebira...

Zdaj bo še huje.

V sanjah kriči. Korenovka se vzdiguje iz postelje in posluša. Same nerazumljive stvari. Ne razloči vsega. Plašno vstaja in hodi poslušat. Sin se premetava po ležišču. Lasje se mu prilepljajo na čelo. Ves poten je. »Tovariši, tovariši!« ječi. Stiska pesti in škriplje z zobmi. Korenovka se boji in sklepa roke. Pridušena molitev ji vré iz srca. Še moliti ne more. Z desnico rahlo boža sinovo čelo. »Tine, Tine!« Tine se ne zbudi. Počasi se umiri. Roke mu omahnejo, prsti se sklenejo. »Tovariši, tovariši!« jeclja. Zmeraj tiše, nato diha enakomerno, tudi smehlja se.

Vsak večer tako, vsako noč.

»Kaj sanjaš, Tine!«

Globoke oči se upro v mater. Globoke začudene oči.

»Saj ne sanjam, mati...«

Mati molči, sin noče govoriti. Samo zjutraj se včasih zbudi nemiren in zbeغان:

»Svet, svet je velik...«

Na pomlad gre. V bregovih izginja sneg. Po njivah kričijo ljudje nad živino. Žaga molči, molči. Korenovka hodi po njivi. Prevrtača grudo, ne ve, kaj je s sinom. Tine hodi okoli bajte.

»Svet, svet je velik...«

Nazadnje ne more več.

»Mati!«

Nemiren vzame motiko in se spusti na njivo — —

Korenovka sklepa roke in moli. Ljudje v kotlu pod bajto kričijo in pojo. Vse njive so polne ljudi. Žaga molči. Tine ne pogleda v dolino. Koplje, koplje...

»Tale bo ostal doma!«

Korenovka se solzi. Dvanajsti, zadnji. In še ni zadnja ura.

»Mati!«

Dvoje obrazov se sklepa v mehki toploti.

»Tale bo ostal doma!« — — —

*Vsaka žena, vsako dekle
ima Vigred!*

Litijsko središče tovarniških delavk.

Predilnico v Litiji je pred kakimi 40 leti ustanovila švicarska družba Schwarz in Zublin, a je pozneje prišla v roke deln. družbe Mautner. Pred vojno je bila tkalnica, ter je bilo v njej zaposlenih približno 200 delavk, večina deklet. Stanovale so deloma v okolici, deloma v Dekliškem domu za Savo, katerega so vodile sestre Križarke in sestre Angela varuha. Poleg gospodinjstva so se sestre veliko trudile za povzdigo verskega in moralnega življenja deklet. Dekleta so bila večina organizirane v krščanskih organizacijah, v Strokovni zvezi, Marijini družbi in pri Orlicah. Zato je bilo življenje pošteno in moralno neoporečno. Ker je bila večina dobra, je s svojim zgledom vplivala na tovarišice in tako so bile delavke splošno na dobrem glasu.

Pogled na „Stavbe“ in „Dekliški dom“.

Pogled na predilnico, bivšo topilnico in zadaj na „Štalah“.

Stanovanjske hiše na „Štalah“.

Prišla je vojna, sestre so odšle, obrat je prenehal. Po vojni se je tovarna razširila in omejila samo na predilnico. Število delavk je narastlo na 600, med njimi je bilo precej Primork in Štajerk. V letu 1930 se je obrat zelo skrčil in je bilo večina delavk odpuščenih. Ob tej priliki so skoro vse tujke odšle. Ko je obrat zopet začel poslovati v prejšnjem obsegu, je bilo del delavk sprejetih nazaj. Sedaj opravlja isto delo 350 delavk, med temi je nad polovico poročenih; razumljivo, da so bolj z delom obložene kot prej, plača pa je ista. Delajo v dveh oddelkih od 6 do 2 in od 2 do 10 zvečer.

Nekatere delavke delajo tudi nadure, medtem ko je nekaj delavk izmenoma na dopustu, namreč, ko ni zaposlitve v tovarni. Takrat delavka ne dobi nikake plače; dočim so do leta 1930 dobivale, če so bile po naročilu tovarne doma 60% dnevne plače. Tujk je danes v tovarni samo 20, med njimi 6 Rusinj. Sprejemajo se delavke od 14. leta dalje. Plača je 280—600 Din na 14 dni. Delavke so dobile redno trimesečne nakladne prispevke po 125 Din, ki so bili pa z drugim tromesečjem lansko leto ukinjeni. V bolniško blagajno plačujejo na 14 dni po 9—20 Din. Pred letom so dobivale za časa dolgotrajne bolezni eno leto podporo, sedaj pa le pol leta in sicer dobivajo od 96 do 170 Din na teden. V slučaju poroda ima mati en mesec plačanega dopusta po porodu, pred porodom pa nič. Za slučaj nesreče pa delavke ne dobijo zavarovalnine. Tiste, ki delajo v tovarni nad 30 let in niso več sposobne za delo, dobivajo mesečno 300 do 350 Din. Brezposelnih delavk je tu v okolici do 200.

Za stanovanje delavk je preskrbljeno v tovarniških stanovanjskih hišah na štirih različnih krajih. »Za Savo«, kjer je bil prej »Dekliški dom«, je več pritličnih hiš tudi s podstrešnimi stanovanji. Tu je 24 družinskih stanovanj. Elektrike tu ni. »Na štalah« so enako bolj nizka enonadstropna in tudi pod-

strešna stanovanja in sicer 25 družinskih. Novejša so stanovanja na »Dobravi«, kjer so večnadstropne stanovanjske hiše. Zidane so bile nekaj let pred vojsko. Tu je 28 stanovanj. Najlepša pa so stanovanja »na Stavbah«, ki so bila dovršena po vojski in obstoje iz dveh hiš za družine, ene stanovanjske hiše za mojstre, potem »Dekliškega doma« in stanovanjskega poslopja za samske moške. Vsek stanovanj »na Stavbah« je okrog 200.

Stanovanja »na Stavbah« imajo vodovod, elektriko ter kopalnico. Vsaka družina ima 2 sobi, kuhinjo, drvarnico in del vrta za zelenjavo.

V »Dekliškem domu« je bilo pred redukcijo 120 deklet. Imele so v domu stanovanje in hrano, kar jim je oskrbelo ravnateljstvo. Plačale so dnevno 11 Din. Za dekleta je bilo določenih 7 sob, vsaka soba s svojo umivalnico. Jedilnica je bila skupna. Oskrboval je ta dom hišnik. Ob času redukcije je vse to prenehalo. Po obnovljenem obratu je ravnateljstvo nameravalo zopet odpreti skupno kuhinjo, pa je bilo premalo priglasičenih. Danes stanuje tu samo 23 deklet v 3 sobah. Vsaka soba ima nadzornico, vse pa nadzoruje upravitelj; hrano imajo pri raznih strankah.

Za gmotno stanje delavk se je precej storilo, ni pa preskrbljeno kot po mnogih drugih krajih za duševno izobrazbo, za pošteno versko življenje, za vzgojo značaja in pripravo na bodoči poklic in ne za primerno pošteno razvedrilo. Dekleta so v najnevarnejših letih prepuščena večino same sebi. Tudi pri dekletih samih, žal, manjka zavesti, da tudi dekle potrebuje duševne izobrazbe, verskega življenja, ki bi jo varovala pred zablodami, zato pa se širi veseljačenje, kjer se lahkomišelnost pripravijo težko prisluženi dinarji in ugled delavke ni več tisti, kakor je bil pred vojno.

Dočim so bile delavke deloma organizirane v »Eдинosti«, nekaj pa v socialistični »Svobodi«, niso danes v nobeni teh organizacij. Del delavk je v Marijini družbi. Krščanske strokovne organizacije ni. Nasprotno časopisje roma v številnih izvodih med njimi. Dočim je tovarna pred redukcijo obratovala tudi ob nekaterih velikih praznikih in so bila dekleta vsako nedeljo zaposlena s snaženjem prostorov, pisarn, strojev tako, da mnoge niso mogle izpolnjevati verskih dolžnosti, se to sedaj več ne dogaja. Razširjeno je tudi nespodobno govorjenje, kar posebno kvarno vpliva na mlajša dekleta. One, ki se udeležujejo verskega življenja, so izpostavljene zabavljanju in zasmehovanju ne samo od tovarišic, ampak, kar je posebno obžalovati, tudi od predpostavljenih.

Vse te razmere kličejo po izboljšanju zlasti v duševnem pa tudi v gmotnem oziru. Ni pa pričakovati izboljšanja razmer samo od vodstva, zavedati se je treba, da je samopomoč pri vseh stanovih edino rešilno sredstvo. To samopomoč je mogoče razviti edino v dobri organizaciji. Taka organizacija bi bila zlasti danes potrebna. Dala bi pomoč v dosego boljšega gmotnega stanja, nudila bi pa tudi navodila za praktično življenje, varovala pred zablodami, dvignila versko in moralno življenje, in nudila pošteno zabavo.

Prav v tem času se je v Litiji poživilo »Prosvetno društvo«. Dokler delavke nimajo organizacije, bi bilo želeti, da se udeležujejo dela v Prosv. društvu, ki bo skušalo delavkam iti na roko v vsakem oziru. Odprta bo tudi društvena knjižnica, katere naj bi se tudi delavke posluževale. Izključena pa je rešitev, dokler delavke same ne čutijo potrebe po spremembi življenja in ne zahrepene po višjih vrednotah življenja. Prepričani smo, da se bodo vse resno misleče delavke prej ali slej združile in sodelovale pri rešitvi tega perečega ženskega vprašanja, tako da bodo litijske delavke zopet zadobile ugled, kot so ga imele pred vojno.

Obdaj svojega otroka s cvetjem! Kar mu daješ zdaj iz svoje ljubezni in sreče, mu bo kdaj v življenju lajšalo trpljenje.

Odgovori na pisma.

Razgovori z gospo Selmo.

Zamišljena. Iz Tvojega pisma vidim, da si skoro dve leti že brezposelna in da se Ti kljub iskanju ne posreči dobiti službe. Verjamem, da težko poslušas očitke domačih, češ, toliko časa si študirala, zdaj si pa kar doma. Toda boljše je prenašati te očitke kot pa v tujini — stradati. Druga zadeva zaradi Tvoje zaročitve z državnim uradnikom pa se mi zdi čisto pravilna. V dobi enega leta si ga gotovo spoznala, da si mu mogla dati besedo. In zdaj gre za to, da jo držiš in se za zakon lepo pripraviš. Poznam par zakonov, ki so nastali pod enakimi pogoji in so, ker žive v njih strogo katoliško, zelo srečni, kar tudi Tebi prav iz srca želim. Seveda se smeš oglasiti, kadar je treba.

Minka J. Tvoje pismo sem izročila uredništvu za g. zdravnika.

Morska zvezda. Tvoja zadeva glede svete spovedi je, kolikor je razvidno iz Tvojega pisma, popolnoma poravnana. Kakorhito si zadevo popravila pri prihodnji spovedi in praviš, da si to celo večkrat storila, je bilo urejeno in odpuščeno. Ne smeš misliti, da je Bog tak tiran, ki je sv. spoved zato postavil, da bi ljudi mučil, ampak nasprotno, da bi nam pomagal in nas potolažil. To, da nisi dobila večje pokore, naj Te nič ne moti, saj odpuščanje ni navezano na velikost pokore in zato tudi Ti nič ne moreš, ker je to spovednikova stvar, kako on presodi. Bodi čisto mirna radi tega! Če si se greha pozneje spovedala, pa četudi ni spovednik obrnil posebne pozornosti nanj, Ti je bil gotovo odpuščen. Tudi ne moreš vedeti, če je bil smrtni greh. Nedavno sem čitala v neki duhovni knjigi, da mora biti že kaj posebnega hudega, če pride otrok k prvi spovedi obložen s smrtnimi grehi, da se to le izjemoma zgodi. Kajti za smrtni greh so potrebni ti-le pogoji: prostovoljno, premišljeno prelomljenje zapovedi v važni reči; zelo dvomim, da bi otrok pred prvo spovedjo to vse tako natančno vedel. — Iz Marijine družbe ne izstopi, pa naj Te zasmehuje kdor hoče! — Piši kmalu zopet!

Carmen. Tvoje pismo mi ničesar ne pove. Hočeš nekaj, a sama ne veš kaj. Govoriš o fantu, kakor bi ga morala imeti le zaradi zunanosti, ničesar pa ne poveš o svojem notranjem razpoloženju, o svojih željah in stremljenjih. Beseda: seveda tudi jaz ga ljubim, mi dá razumeti, da ga ne ljubiš. In pa on 24, Ti 18 let in oba študirata še in še; prej dovršita študije, potem pride vse drugo. Da se vežeta drug na drugega v dobi študija, vama je ovira za vsako resno delo. — Ni edino ljubezen najlepši doživljaj mladosti, ampak zavest, da jo znamo ceniti, negovati, varovati kot dragulj.

Varaždinka. Knjiga »Hoja za Kristusom« se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, izdalo jo je pa tudi društvo sv. Jeronima v Zagrebu 1903 v hrvatskem jeziku. »Filotejo« je izdala Družba sv. Mohorja; le poišči jo doma, prav tako je izšla tudi »Miklova Zala« kot 38. zvezek Večernic v Družbi sv. Mohorja. Lahko pišeš, kadar želiš.

Pozna ciklama. Tako razdvojenost ob izbiri poklica doživi marsikdo. Dokler živi v mislih samo na dozdeven svoj poklic, mu niti na misel ne pride, da bi mislil še na katerega drugega. Ko pa dobi vpogled še v drug poklic, je nekako na tehtnici, kjer se skleda dviga in pada. Ze to, da Ti potem, ko si začela misliti na možnost drugega poklica, ni stal prvi poklic kot edini pred očmi, je dokaz, da je bila vsa zaverovanost vanj le zato tako velika, ker nisi imela prilike spoznati kaj drugega. A zdaj, kakor vidim, se kažejo nove težave, ker se ne moreš odločiti za tistega ženina, ki bi ga samo Ti rada. Počakaj zdaj, kak vpliv bo imela Tvoja odločna beseda! Cakaj in moli, saj mislim, da se Ti ne mudi tako. Stvar bo kmalu pokazala pravo lice. Sporoči, kam se boš odločila!

Melisanda. Kakor vidim, si sredi dela. In prav je tako, da ne pustiš, da bi čas izbrisal vse lepe vtise in smernice, ki Ti jih je dal božič. Kakšen pa je bil tisti lov, na katerega hodiš vsak dan? Zakaj hočeš za svoj odločilni korak tako daleč? Zdi se mi, da hočeš iz tega koraka, ki je tako preprost, enostaven in ljubeč, — saj je vrnitev k Materi, — napraviti nekaj izrednega. Kar pa bi lahko storila, tega nečeš. In vendar bo trajal pouk ob duhovnikovi roki najbrž par mesecev, kajti tega, kar spada v njegov delokrog, Ti ne more dati noben lajka, pa najsi je še tako dobro podkovan v dogmatiki, kar pa imenovana dama ni, če niti tega ne ve. In zlasti še to, da Te stalno odvrča. Ali ne bi hotela na tisto preprosto pot, ki sem Ti jo označila? Če to ne, pa ali moreš priti v Lj., kjer bi se v tem oziru dalo kaj več storiti kot pa v daljavo? Shajala boš lahko s polovico manjim študijem pod nadzorstvom nekoga, ki je poklican v to in poučuje zaradi svoje učeniške službe, ki jo ima od Boga in bi Ti razjasnil vse, dočim sama morebiti le s trudom in po ovinkih prihajaš do resnice. — V stolnici so postne pridige ob petkih ob pol osmih večer; pridiguje škof dr. Rožman. — Tvojo prošnjo sem slutila in mislim na Tvojo zadevo vsak dan pri sv. maši. — Bog s Teboj!

Razdvojena duša. Tvoja zadeva je prav taka, kakor pri »Pozni ciklami«. Prečitajta obe oba odgovora, da ne bo treba istega ponavljati. — Pri Tebi, se mi zdi, je misel, da ne bi mogla pustiti bolehnih sestre in starega očeta ter oditi za »pomozno misijonarko«,

že dovolj velik znak, iz katerega bi se dalo sklepati, da nisi v to poklicana. Sploh pa je istočasna misel v katerikoli obliki na zakon obenem vsaj prav resen vzrok za premišljanje, ker to ni navada, da bi se istočasno kdo zanimal za dva tako tuja poklica. Najbolje je, da, kakor si že začela, prav pridno moliš.

Opravi devetdnevnicu k M. B. dobrega sveta! Gotovo se Ti bo razjasnilo na to ali ono stran. Tudi mene bo zanimalo, kako se boš odločila.

Vsem drugim: Prosim potrpljenja, vse pridete na vrsto!

Naš Rožni dom v prvi pomladi

F. G.:

Velik praznik v Rožnem domu.

Takrat, na sv. večer je Metka romala po izbah in shrambah in prosila božjega blagoslova. Saj sem pravila, kako goreča je bila njena molitev, pa tudi iskrena in nežna — o, še svojemu Janezu bi ne povedala, kaj vse je na tisti poti prosila božje Dete!

Sedaj ni več treba praviti; že dva dni leži Metka v beli postelji, sama vsa bela in utrujena. Le takrat, kadar se oglasi drobčen, drobčen glasek v košarici poleg njene postelje, tedaj njena lica nadahnejo rdeče in oči se nestrpno upro v vrata, kot da siloma iščejo pomoči. Metka sama še prav nič ne more pomagati svojemu ljubčku.

Toda mama nikdar ne pusti čakati svojih otrok; sedaj ima namreč dva, Metko in njene fantka. Že pred meseci, ko ji je hči sramežljivo priznala skrivnost, o kateri ne bi za nič na svetu mogla govoriti s kakšnim drugim človekom, je mati začela skrbeti za svojo Metko. Vedno in povsod ji je svetovala: kako naj se giblje in hrani, kaj naj dela in česa naj se varuje. In potem, nekega dne je presenetila Metko s prelepim darom, »malo balo«, vso opremo za onega, ki so ga pričakovali, je prinesla mama in jo razgrnila pred presrečno Metko. In tisto jutro, ko je Janez pridiral, da pridiral s svojim vrancom po mater, se je slednji le še zdelo, da nazaj prepočasi vozita, čeprav je zapravljiček kar odskakoval na kolovozni poti in je venomer samo ponavljala: »O Jezus, naj bo po sreči; Marija, pomagaj!«

Danes je prišla spet babica, da bo okopala malega pogančka in ga pripravila za imenitno pot v cerkev. Na Gorenjskem že ob času svatbe mislijo, koga bodo prosili za botre, ako bo potreba. Pregovor pravi, da se je treba daleč ženiti, a blizu botriti. V resnici v trdnih kmečkih družinah poprosijo za botre kar pri sosedovih. Tega se skoraj ni bati, da bi bili kje zavrnjeni. Saj pravijo, da se mora oni, ki enemu odkloni boterstvo, ponuditi devetim drugim. K fari se navadno peljejo z vozom, katerega da na razpolago oče ali boterček. — Tudi ponosni oče Janez je pripravil koleselj, pripeljal iz hleva vranca, ki je danes vse bolj ponosno stopal, se-

veda, ko je bilo pa že po svetli vpregi spoznati, da je precejšen praznik, in zapregel. Potem je še stisnil botru v roke »šmenčka« (navada je, da oče da botrino, s katero se vsaj nekoliko oddolži, da botri obdarijo duhovnika, cerkovnika, babico, poravnajo morebitno ceho v gostilni in še nekoliko ostane za »pogače« mladi materi), pomagal babici z otrokom in botrici na voz, potisnil hlapcu bič v roke in pognal. Potem pa še postal na cesti in gledal za vozom: saj vendar peljejo njegovega fanta h krstu! Preden so odpeljali, je Metkina mama dala botrici precejšen kos kruha; prvemu, ki ga bodo srečali na poti v cerkev, bo botrica dala kruh: to pa zato, da bi bilo malo dete bolj usmiljeno in radodarno.

Metka je prosila botre, naj z malim zemljanom nikar ne hodijo v gostilno; ustregli bodo mladi mamic in mladega Janezka takoj pripeljali domov, kjer mati že vse popolne pripravljajo svečano gostijo.

Mamica Metka pa ne more počivati in ne spati: pri fari se mudi, v cerkvi, in misli na svojega ljubljenca in moli zanj, da bi bil dober, svet otrok božji.

Gospodinjsko delo v marcu.

Pravijo, da sv. Jedert 17. marca prinese že prvo rosico, po drugih krajih pa zopet pravijo, da prinese lopato in motiko. Pa naj bo že kakor hoče, res je, da se naenkrat obrne vse delo na zunaj. Novo delo, novo veselje pomladi že stoji pred nami. Bog daj, da bi vse naše delo bilo blagoslovljeno, ker prav v časih te splošne krize je vsak pridobitek žene k splošnemu gospodarstvu velikega pomena.

Po starem kmetskem pravilu naj bi se to delo pričelo že v februarju. V stari knjigi sem čitala, da naj na sv. Matija dan, t. j. 24. februarja, gospodinja posadi debeli fižol. Tega seveda ne smemo dobesedno vzeti, pač pa tako, da naj se to delo res kmalu izvrši. Izkušeni ljudje pravijo, da se s tem pride črnim ušem pri fižolu v okom.

Po nekd imajo navado, da fižol puste skaliti že doma v posodi. To pa naj bi se zgodilo le tam, kjer spomladansko solnce šele zelo pozno pride do moči. V splošnem

pa je. zgodnje sajenje fižola že od nekdanj zelo praktično. Stara kmečka navada je tudi, vsaj v mojem domačem kraju, da mora biti krompir do velike noči posajen. To seveda letos najbrž ne bo mogoče, ker je velika noč zelo zgodaj. Na ta način imamo vsaj prva navodila in zahtevke po gospodinjskem delu za pomladno ureditev njive.

Prav tako pa je potrebno tudi, da pripravimo vse potrebno na domačem vrtu. Ako ni bila zemlja že v jeseni prekopana, je treba to storiti spomladi, da se rasti na vrtu ne ovira. Spinača naj bi prišla že prav zgodaj v zemljo. Kmalu nato pa tudi čebulček, ki pa v težki in mokri zemlji nikoli ne uspeva. Vsa kuhinjska zelenjad, ki jo sejemo, pride prav kmalu na vrsto, da imamo potem čimprej kaj koristiti od vrta. Navadno dobimo za solato, kolerabice, zelje in ohrovt sadike pri vrtnarju, v bližini mesta, prav pogosto tudi na trgu, vendar naj bi naše kmetijske gospodinje ne pozabile na one male njivice pod kozolci in v zatišnih krajih domačega vrta, kjer omenjene mladike prav lepo uspevajo. V teh zatišnih krajih že kmalu spomladi gospodinja poseje seme za razne sadike. Staro kmetško reklo je, da je treba solato sejati na pusten dan popoldne. Pridna gospodinja poseje vsaj do srede marca pozno zelje in vse zgodnje vrste solate.

O gnojitvi in prekopavanju vrta je bilo že večkrat v Vigredi govorjeno, zato tega ne bomo ponavljali.

Pa tudi na sadnem vrtu je treba še marsikaj pripraviti. V zadnji Vigredi smo govorili o trebljenju vej. Ne smemo pa pozabiti tudi na gnojenje in na primerno gojitev debela in starejših vej. V ta namen je treba opraskati staro, že nekoliko nabrekli lubje, v katerem navadno prezimujejo razni sadni škodljivci. Vse te odpadke je treba skrbno zbrati in jih potem sežgati. Najbolje je, če pogrnemo okoli debela stare vreče, na katere vse to pada in potem lahko odstranimo. Po tej čistitvi je treba deblo prepleskati ali namazati s 15% zredčino karbolineja, s čimer se doseže temeljita desinfekcija debela in celega drevesa. Tudi beljenje z apnom je zelo dobro. Pri mladih drevesih pa to ni priporočljivo. (O tem je obširneje pisal nedavno Domoljub.)

Kuhinja.

Ribe z rižem (rižota). Pri nakupovanju rib moramo zelo paziti, da so ribe sveže. Sveža riba ima čiste oči in rdeče skрге, trebuh je napet in precej trd. Osnaženo ribo kuham 15—20 minut v slani vodi. Nato zreži meso na drobne koščke. V kozici pa razbela par žlic masti, zarumeni drobno zrezane čebule, prideni pest riža, malo soli ter zalij z vrelo juho ali vodo. Ko se riž zmehča, prideni zrezano meso, par žlic belega vina ali sok limone, rahlo premešaj, pusti, da malo prevre, potresi s parmezanom in daj takoj na mizo.

Ribji haše. Priprava: 30 dkg kuhanega ribjega mesa, žlico presnega masla, 2 jajci, pest suhih gob, žlico kaper, moka, čebula, poper, 5 dkg parmezana. — Zarumeni na maslu žlico drobno zrezane čebule, 2 žlici moke in zalij z vodo, da je omaka precej gosta. Prideni žlico kaper, drobno sesekljane kuhane gobe, poper, 2 rumenjaka, malo limoninega soka in soli; drobno zrezano meso in sneg beljakov. Vse skupaj rahlo premešaj, deni v pomazano kozico, povrhu potresi s parmezanom in postavi za 10 minut v vročo pečico.

Slaniki in hlebčki. Slanike olupi, jih podolgem prereži, jim odstrani glavo in koščice ter jih deni v mrzlo vodo. V tej vodi jih pusti 10 ur. Nato vodo odlij in nalij na slanike mleka, po možnosti nekuhanega, in jih pusti v mleku še 6 ur. Nato drobno sesekljaj ali zmelji slanike, prideni kuhan ter pretlačen krompir, žlico sesekljane čebule, v vodi namočen pa dobro ožet kruh ali žemljo, eno ali dve jajci, popra in nastrganega oreščka in malo moke. Ko premešaš, naredi za prst debele hlebčke ter jih na masti ali maslu bledorumenno opeci. Daj jih s kislim zeljem na mizo.

Slaniki s krompirjem. Operi krompir in ga kuhaj, kuhanega odcedi. Ko se malo ohladi, ga olupi in zreži na listke. Zreži tudi pripravljen slanik na tanke rezance, deni oboje v bledorumenno razredčeno prežganje ter pusti, da dobro prevre. Preden odstaviš, prideni par žlic kisle smetane ali malo kisa, kumno in poper.

Umetni kaviar. Priprava: Škatla sardin, jajca, čebula, sol, poper, kis, olje. Odstrani sardinam kar je neužitno ter jih z vilicami zdrobi, prideni trdo kuhana pretlačena jajca, malo sesekljane čebule, poper, sol, žlico kisa in olje, v katerem so bile vložene sardine. Vse skupaj dobro premešaj in namaži na kruhove rezine.

Jabolčna pena. V porcelanasto ali lončeno posodo deni 4—6 kislih jabolk in jih speci v pečici. Ko se malo ohladi, jih pretlači skozi sito. V kotličku ali primerni skledi mešaj 4 beljake v trd sneg, prideni 20 dkg sladkorja z vanilinim okusom, sok pretlačenih jabolk ter mešaj vse skupaj tako dolgo (približno eno uro), da se zgosti in naraste. Daj jo takoj na mizo, da ne upade.

Vprašanje iz gospodinjstva.

Odgovarja Minka Rožnikova.

Kako premo volneno belo obleko? Belo volneno blago je jako občutljivo za pranje. Nikdar ga ne smeš prati z vrelo, ali zelo vročo vodo, temveč samo s primerno toplo. Za pranje pripravi milnico, to je, ne mili volnenih oblek, kakor perila sploh, nego napravi takole: na 2 l vode zreži na listke 10 dkg mila, dodaj polovico govejega žolča in kuham 5—10 minut. Potem razredči, da bo prijetno mlačno, ter v polovico te mil-

nice namoči dobro strepljano obleko. Takoj jo dobro stiskaj, posebno kjer ima madeže. Nato izcedi iz prve milnice ter istotako izpiraj še v drugi polovici milnice. Ko je obleka čista, izpiraj jo z mlačno vodo, dokler ne izcediš iz obleke čiste vode. Potem jo rahlo izcedi, a nikdar ne ovijaj. Suši obleko vedno samo v čisti rjuhi in ko je napol osušena, zlikaj z neprevlečnim likalnikom.

Bele volnene obleke, ki so z nepravilnim pranjem orumenele, obeliš na ta način: vzemi 3—4 kose bele šolske krede, dobro jo stolci, da bo kot moka, vmešaj jo med sneg od 3—4 beljakov; s tem namaži celo obleko, deni v čisto skledo ter dolij nekoliko mlačne vode in rahlo stiskaj 10 minut. Potem izcedi ter izpiraj iz čiste mlačne vode. Seveda je treba obleko prej oprati, kakor zgoraj povedano.

Kako peremo temne volnene obleke? Za vse volnene obleke temne barve je jako dobro sredstvo pri pranju »kvilajeva skorjica«, ki se dobi v drogeriji. To sredstvo je skorja nekega drevesa, ki raste v Ameriki in se prereda v malih koscih zdrobljena. Kuhana pobarva vodo in daje neko snov saponin, kateri se peni kakor milo. Vpliva na barve, da ne pobede.

Za pranje cele obleke vzamemo: 10 dkg te kvilajeve skorje. Zvečer jo namočimo v 2 l hladne vode in postavimo na kraj štedilnika. Drugi dan jo kuhamo 5—10 minut.

Potem vodo (tekočino) ocedimo in razredčimo z mrzlo vodo, da mlačno napravimo. To raztopino nato razdelimo na polovico in dobro stepemo s prsti, da bo čimbolj penasta. Izprašeno obleko zmočimo v tej penasti tekočini in dobro iztiskavamo. Ako ima obleka kake posebne madeže, jih obšijemo preden jo namočimo, da tam posebno dobro zmencamo. Ko si iz prve tekočine izprala, izperi še v drugi polovici tekočine. Nato obleko izpiraj še iz mlačne vode do čistega. Drugo kakor je rečeno pri beli volneni obleki — glede sušenja in likanja. — Ostanek kvilajeve skorjice posuši in še enkrat uporabi. Ima pa seveda manj moči.

Za že ponošene obleke se more uporabiti tudi voda od bršljana. Lističe bršljana operi, deni kuhat v hladno vodo, toliko da bo voda temne barve, kuhaj 20—30 minut, ocedi, razredči z mrzlo vodo in v tej vodi mencaj obleko brez mila in naposled izperi iz čiste vode.

Kako odstranimo črnilo iz belih tal? Kardar tla polijemo s črnilom, hitro vzemi vpijalni papir (pivnik) in z njim popij črnilo, da se ne razleže in ne vleže v les. Potem z milom, toplo vodo in krtačo dobro izribaj. Ko se tla malo osuše, iztisni sok od limone in malo toplega špirta ali močnega žganja ter s kožo od limone dobro drgni. Nato zopet izribaj s krtačo. Če madež ni še odstranjen, tedaj ponovi s sokom od limone in žganjem še enkrat.

Doma in drugod

Polzela. Skromna so naša dekleta, res skromna, da v vseh letnikih Vigredi ni niti enega poročila o delovanju naših deklet. Morda bi kdo mislil, da sploh ne delujejo, kar pa ne drži, saj imajo prav lepo razvito deklinško organizacijo. Posebno zadnji čas so pokazale na vseh poljih deklinške prosvete izredno delavnost. Zato naj mi oprostite, da se jaz, nepoklicani, drznem posegati v njihov delokrog in hočem podati skromno poročilo javnosti o delovanju in uspehih našega deklinškega krožka. Kajti potrebno je in celo dolžnost, da ob gotovem času napravimo račun o preteklem in delamo načrte za prihodnje delovanje.

Iz bivšega krožka in drugih deklet se je osnoval deklinški krožek Katoliškega prosvetnega društva. Ustanovni občni zbor se je vršil dne 22. nov. l. l. v Prosvetnem domu obenem s prvim deklinškim sestankom, na katerem je predaval g. prof. Kovačič iz Celja. Osnoval se je odbor 6 članic in pristopilo je 52 deklet. Sklenile so, da bodo prirajale deklinške sestanke vsak mesec. Drugi se je vršil na praznik sv. Treh kraljev. Predaval je akademik g. Miklič, dekleta so pa vprizorila kratko šaloigro. Sedaj se pripravljajo na materinski dan in bodo igrale prav lepo igro.

(Prosimo poročila kakšno in kako bo izpadla. — Op. ured.)

Upamo, da bo začeto prosvetno delo naših deklet imelo uspeh in želimo, da obrodi mnogo dobrega sadu. Kajti v teh težkih časih za naš katoliški pokret je potrebno, da še z večjim pogumom gremo na delo posebno sedaj, ko imamo nov Prosvetni dom, ker tudi za nas katoliške prosvetne delavce veljajo besede: »Življenje ali smrt bo vaš delež, kar hočete vam bo dano.« Bog živi. — Pongrac Turnšek.

Katoliško ženstvo in razorožitev. Zadnje dni meseca januarja so sklicale katoliške ženske zveze Velikega Berlina veliko zborovanje pod geslom »Katoliške žene zahtevajo razorožitev«. Na tem zborovanju so kat. žene pokazale, da verujejo v božje snovanje v zgodovini. Glavna govornica je bila gospa Schlüter-Hesme. Zahteve po razorožitvi je govornica predvsem utemeljevala s pravičnostjo, kajti le potem bo imela smisel svetovna razorožitev. Dalje se zahteva za to ljubezen, ker je velika zapoved ljubezni prva zapoved krščanstva, in ker so ljudje vseh narodov udje enega mističnega Kristusovega telesa. Tako se čutimo v boju za mir zvezani s katoliškimi brati in sestrami.

mi po vseh deželah sveta in si prizadevamo, da skupno z njimi ustvarimo katoliško svetovno javno mnenje za mir.

Za tekmovanjem v oboroževanju se skriva slednjič sistem, ki je naperjen proti človeku, ki izpreminja človeka iz gospodarja stvarstva v golo orožje. Oboroževanje, npravo propadanje in gospodarska zmeda je posledica dejstva, da se človeštvo ne ravna več po velikem krščanskem nauku, da je človek ustvarjen po božji podobi. Razorožitvena konferenca bo uspela samo tedaj, če bo stalo za zastopniki narodov krepko javno mnenje, ki bo slednjič rešilo narode iz teme medsebojnega nezaupanja.

Žene na Francoskem so dobile volilno pravico.

Stolico za kuharstvo namerava uvesti na strokovnih šolah angleško delovno ministrstvo.

Dne 6. febr. 1932 je minulo deset let, odkar je bil izvoljen milanski nadškof Ahil Ratti za papeža. Celo desetletje priča, da je on res od Boga poklican in izvoljen. Dne 27. dec. 1931 je zopet izdal novo okrožnico, v kateri se obrača do kristjanov vzhodne cerkve in želi, da bi čimprej prišel dan, ko se bo vzhod vrnil k stolici sv. Petra.

Privrženci Moskve so tudi na Dunaju slavili svoj »brezbožni božič«. Policija je voditelj odpeljala v zapor. Značilno pa je, da je bilo med 150 osebami največ ženstva — deklet.

Duhovne vaje za dekleta in žene. V januarju in februarju so se v Mali Loki pri lhanu prav lepo obnesle duhovne vaje za dekleta. Od 18.—22. marca pa se bodo istotam vršile duhovne vaje tudi za žene. Oskrbnina za ves čas stane Din 100.

Velika človekoljubkinja in dobrotnica bolnih in betežnih Henrieta Weiss je pred kratkim umrla na Dunaju. Po smrti moža in edinega otroka se je posvetila človekoljubnosti ter uporabljala svoje veliko imetje v zgolj dobre namene. Na Angleškem je eno leto povečavala bolniška poslopja, sanatorije in zavode in ustanavljala razne dobrotne ustanove. Tako je znani avstrijski zavod za tuberkulozne v Allandu, ki se je moral za časa vojne zapreti, reorganizirala in na novo otvorila; ustanovila je zavetišča v Mauer in v Wallischder-ju, prostorno oskrbovalnico v Badnu, okrevališče v Breitensteinu na Semeringu itd. V resnici, žena, ki jih današnji svet tako malo rodi!

In zopet... Geraldina Farrar, svetovno znamenita pevka, se je po desetletnih triumfih v vseh delih sveta razočarala nad gledališčem in je sklenila živeti poslej ločena od posvetnega hrupa in vrvenja.

V Washingtonu je sodnik obsodil mizarja Johna Cartona iz Marylanda, ki je pretepel svojo ženo, na sledečo kazen: Johna Cartona se priveže h kolu, policist pa mu mora odšteti 20 udarcev z bičem po nagem telesu.

Belgijski prosvetni minister je predpisal z novim letom za vse ljudske, meščanske in srednje šole nov obvezen predmet. Dečki in deklice morajo pridobiti »koristno in praktično znanje, ki je neobhodno potrebno v sedanjih razmerah«. Obsežen učni načrt predpisuje med drugim za mlajše razrede: učinkovito umivanje umazanih rok s kemičnimi sredstvi, zatiranje madežev na obleki in pohištvu, zapiranje uhajajočega plina in za višje razrede: spajanje kovin, elektrotehniška popravila, nauke o ustroju radiosprejemnikov itd.

Pariška šola za strokovne knjižničarje je nakupila več avtobusov. Pred božičem so prvič poohiteli na deželo in obiskali po možnosti vse oddaljene vasi, ki še vedno živijo brez knjižnic. Vozni red je urejen na ta način, da se zgledi bibliobus vsak teden enkrat v naselbini ter zamenja prečitane knjige. Prvi bibliobus, ki je zdaj razstavljen ob vhodu v zaprto kolonijalno razstavo, je vzbudil živo zanimanje. Zastopniki kulturnih društev so pregledali njegove knjižne police in potujočemu knjižničarju dali svoje nasvete.

Za krščanski zakon se bije boj sedaj tudi na Poljskem. Načrt vlade predvideva civilni zakon in ločitev katol. porok. Za Poljake, ki so globokoveren narod, je ta načrt naravnost izjavljanje. Na velikih shodih hoče katoliško ljudstvo ugovarjati, škofje pa so odredili posebne božje službe za preprečenje od vlade nameravane preureditve. Katoliška akcija je predložila oblastem posebno vlogo z več kot 100.000 podpisi. Desničarski listi napadajo vlado, da je sovražna Cerkvi in krščanskemu mišljenju.

»Svoboda« prepričanja. Kulturnobojna mehiška zvezna država Vera Cruz zahteva od učiteljstva obojega spola, da mora biti včlanjeno v framsanski loži. Kdor bi tega ne hotel, bo odstranjen iz državne službe. Tako je odredil guverner Tejeda. A ne samo to. Onim, ki jim globoko versko prepričanje brani to storiti — se rajši prostovoljno odpovedo državni službi. Revolucionarna zveza bombardira domove. Alice Moreno, bivša voditeljica neke državne šole, ki je rajši pustila službo, kot da bi se odpovedala svojemu verskemu prepričanju, je že postala žrtev tega pritiska, po srečnem naključju ne sicer osebn. pač pa njen dom, ki je bil bombardiran. Framamski guverner hoče za vsako ceno mladi rod vzgojiti v popolnoma brezverskem, da, protiverskem duhu.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 2° Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. —

Uredništvo in upravništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

Na sinjem polju. A. Remizov - M. Jarc. Prevod iz ruščine. Jugoslovanske knjigarne Ljudska knjižnica 1931. Cena vez. Din 45. — Na sinjem polju — detinstvo in prva zarja Olginih mladih dni — povest od zibelke do praga življenja — kakor avtor sam pravi v predgovoru. Ljubke prigodbe v življenju mlade Olgice, ki jih človek rad in z užitkom čita in se pri tem spominja na svojo mladost. Vigrednice bodo knjigo radi čitale.

Kako sem ubila svojega otroka. L'Ermitte — J. Gregorič. Prevod iz francoščine. Jugoslovanske knjigarne Ljudska knjižnica 1932. Cena broš. Din 35, vez. Din 45. — Knjigo pričneš čitati, a je ne odložiš prej, da si gotova. Povest o sinu edincu, ki mu je mati s svojim nerazumevanjem izkopala prezgodnji grob, vsa v slogu l'Ermitte-ja, ki ga tudi Vigrednice že poznajo.

Gurnitzer. Mlada avstrijska pisateljica Dolores Vieser, o kateri smo že poročali, je zopet izdala nov, izredno zanimiv roman z naslovom »Gurnitzer«. Samo eno napako ima ta knjiga: da je spisana v nemškem jeziku. Pa vendar, človek jo bere z užitkom, ko najde notri tudi pristna slovenska imena, slovenske besede. Opisuje namreč zgodovino koroških Slovencev v 15. stoletju, našo narodno zgodovino o osojskem mutcu (Aškerc!), celovškem zmaju, o blaženi Linhardi (o njej je spisal celovski nemški profesor Kern krasno ljudsko igro »Blažena Linharda«, ki se je v nemškem jeziku z velikim uspehom uprizarjala v Celovcu in Belja-

ku) itd. — Zal, mi Slovenci nimamo nič kaj takega, čeprav je vprav na Koroškem toliko zgodovinskih motivov — mnogo še nepoznatih — iz katerih bi se dale napisati krasne zgodovinske povesti ter bi se tako z njimi mogla naša zgodovina približati široki javnosti. — Pravijo da se knjiga prevaja v slovensčino.

Selma Lagerlöf: »Zgodba o blaznem Gunnarju«. Vez. Din 38, broš. Din 26. Krekova knjižnica je izdala v svoji zbirki kot šesto knjigo »Zgodbo o blaznem Gunnarju«, ki jo prištevajo med najdragocenejše umetnine svetovne književnosti. To je Selme Lagerlöf edina večja res do vseh potankosti organično zgrajena pesnitev, ki jo odlikuje tudi popolna skladnost med vsebino in obliko. Vse delo, odeto v pravljичni čas, razodeva bogato in pestro duševnost pisateljice, ki z nenavadno spretnostjo posega v področje zamotanega duševnega življenja. Je zgodba o študentu, ki je zblaznel, pa ga mlado dekle s svojo žarko ljubeznijo priklene nase in popolnoma njegovo dušo pokliče zopet v življenje. — Oprema knjige je okusna. Krasi jo 10 lesorezov Mihe Maleša. Vezava je lepa in dovršena.

»S strelo in plinom«, spisal Fr. Kolenc. Izdala Prekmurska tiskarna v Murski Soboti. Mična povest, prevod iz hrvaščine. Knjiga se naroča v »Prekmurski tiskarni« v Murski Soboti, dobi pa se tudi v ljubljanskih, mariborskih in celjskih knjigarnah. Cena: broš. izv. 10 Din, vezan izv. 15 Din. Priporočamo.

Iz uredništva in uprave

Za pridobivanje novih naročnic Vigredi za leto 1932 so dobile nagrado:

Dekliški dom, Tržič, prvo nagrado.

Klobčar Martina, Novo mesto, drugo nagrado.

Mlinarič Lojzka, Majšperg, tretjo nagrado.

Ličar Angela, Trbovlje II., tretjo nagrado.

Ivanka Bogatičeva, Fram pri Mar., tretjo nagrado.

Nekatere izmed teh so takoj z imenikom novih naročnic sporočile željo, kakšno nagrado si žele in jim je bila že odposlana; druge pa še niso sporočile svojih želj, pa naj to takoj store, da ne ostanemo predolgo njihovi dolžniki. — Vsem pa, ki so se toliko potrudile za svoj list, velja naša še prav posebna zahvala in priznanje.

**Uredništvo in uprava Vigredi sta se preselila v palačo
Vzajemne zavarovalnice, Masarykova cesta, nasproti glav-
nega kolodvora.**

Priporoča se
prvi slovenski zavod
**VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA**
LJUBLJANA
Miklošičeva cesta

Podružnice:

CELJE, Palača Ljud. posojilnice
ZAGREB, Starčevićev trg 6
SARAJEVO, Aleksandrova c. 101
SPLIT, Ulica XI. puka 22
BEOGRAD, Poincaréova 2

**Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubljani**

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**